

Let me entertain you! Escort kultura i seksualni turizam kao dio industrije zabave

Maksimović, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:300903>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI INTERDISCIPLINARNI STUDIJ
KULTUROLOGIJE
SMJER MEDIJSKA KULTURA

JOSIPA MAKSIMOVIĆ

LET ME ENTERTAIN YOU!
**ESCORT KULTURA I SEKSUALNI TURIZAM
KAO DIO INDUSTRIJE ZABAVE**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: doc. dr. sc. Tatjana Ileš

Osijek, 2019.

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada tiče se *escort* kulture i seksualnog turizma u industriji zabave. Naime, navedeni pojmovi tek su dijelom seksualne industrije. Iz tog razloga, ovaj će diplomski rad objediniti sve glavne faktore – prostituciju, *escort* kulturu, seksualni turizam, pornografiju i mnoštvo primjera iz svakodnevnog života i medija.

Rad je osmišljen kao prostor komparacije dvaju pogleda na svijet seksualne industrije – pozitivnog i negativnog. S pozitivne strane, rad će biti usmjeren na postfeminističku teoriju, koja smatra da seksualne radnice svojim tijelom mogu raspolagati onako kako žele te da bi se seksualni rad trebao društveno normalizirati i dekriminalizirati.

Negativna percepcija, pokazat će sve mračne strane seksualnog rada, uključujući probleme trgovine ljudima i seksualne eksploatacije radnika. Također, rad je ukratko sačinjen od terminološkog, povijesnog i zakonskog dijela, kako bi čitatelj stvorio širu sliku o ovoj temi i bio upućen u neke osnovne činjenice. Nadalje, rad dodatno sadrži brojne primjere iz medija, kako bi se u konačnici stavio naglasak na percepciju seksualnog rada u prošlosti i danas.

KLJUČNE RIJEČI: prostitucija, *escort* kultura, seksualni turizam, mediji, seksualni rad

ABSTRACT

The topic of this thesis is related to escort culture and sex tourism in the entertainment industry. Namely, these terms make only one part of the sex industry. For this reason, the thesis will bring together all the major factors - prostitution, escort culture, sex tourism, pornography and many examples from everyday life and the media.

The thesis is designed as a comparison of two worldviews of the sex industry - the positive and the negative. On the positive side, the work will focus on postfeminist theory, which holds that sex workers can dispose of their bodies as they wish and that sex work should be normalized and decriminalized socially.

A negative perception will show all the dark sides of sex work, including the problems of trafficking and sexual exploitation of workers. Also, the paper is briefly composed of terminological, historical and legal parts, in order to create a wide picture of the subject and to give some basic facts. Furthermore, the paper additionally contains numerous examples from the media, to ultimately emphasize the perception of sex work in the past and today.

KEYWORDS: Prostitution, Escorting, Sex Tourism, Media, Sex Work

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
pod naslovom _____

diplomski/završni

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE TERMINOLOGIJE	3
3. PROSTITUCIJA I NJENO SHVAĆANJE KROZ POVIJEST	7
3.1. Zakonsko viđenje prostitucije u modernom razdoblju	8
3.2. Primjeri prostitucije kao kulturološke sastavnice	9
3.2.1. Devadasi	9
3.2.2. Trokosi	9
3.2.3. Gejša	10
3.2.4. Kurtizana	11
4. MRAČNA STRANA PRIČE – PRISILNA EKSPLOATACIJA SEKSUALNIH USLUGA.....	12
4.1. Prostitucija kao svojevoljni seksualni rad ili kao „bijelo roblje“?.....	13
4.2. Primjeri statističkih podataka po pitanju trgovine ljudima i seksualne eksploatacije	14
4.2.1. Broj registriranih prostitutki po državama	15
4.2.2. Statistički podatci u Republici Hrvatskoj	16
4.3. Primjeri i načini izrabljivanja djevojaka.....	18
5. SEKSUALNI TURIZAM MODERNOG DOBA	20
5.1. Tajland	20
5.2. UAE – Ujedinjeni Arapski Emirati (Dubai)	22
5.3. Nizozemska	25
5.4. Nevada (Sjedinjene Američke Države)	27
6. ESCORT KULTURA U MEDIJIMA DANAŠNJICE	30
6.1. Instagram prostitucija	30
6.2. Starlete 21. stoljeća.....	34
6.3. Stereotipi vezani uz seksualnu industriju	35
6.3.1. Pornografija	35
6.3.2. Erotski plesovi.....	38
7. PRIMJERI POPULARIZACIJE PROSTITUCIJE I ESCORT KULTURE U MEDIJIMA 40	
7.1. Filmska industrija	40
7.1.1. Doručak kod Tiffanyja	40
7.1.2. Zgodna žena	41
7.1.3. Surferica Bruna	41
7.1.4. Prevarantice s Wall Streeta	42

7.2. Glazbena industrija	43
7.3. Novinarstvo i mediji	46
8. ZAKLJUČAK	48
9. LITERATURA	50
10. INTERNETSKI IZVORI	51
11. PRILOZI	53

1. UVOD

Stavovi društava 21. stoljeća, utjecali su na smjer razvoja tehnologije i ekspanziju medija. U usporedbi s ne toliko davnom prošlošću, potreba za informiranjem ljudi doseže zavidne razine. Naime, tematika koja je u prošlosti percipirana kao eksplicitna i skandalozna, a o kojoj se nije otvoreno diskutiralo, danas puni retke novina i čini glavnu zanimaciju šire javnosti. Na temelju toga, moguće je zaključiti da su društvene promjene osnovni razlog prihvaćanja ideja koje su ranije smatrane tabuom. Danas te ideje čine glavni dio industrije zabave, a njima se „hrane“ svi željni informacija, ali i skandala i spektakla.

Jedna od temeljnih sastavnica industrije zabave jest seks. Naime, seksualna industrija postoji oduvijek, no njezina zastupljenost u medijima jača s vremenom. Nepobitna je činjenica da *seks prodaje* pa je uz novac i nasilje jedan od glavnih medijskih sastojaka koji donose zaradu.

Nadalje, seksualni rad je poznat pod terminom prostitucija od pamtivijeka i smatra se najstarijim zanatom na svijetu. Prostitucija se oduvijek odvijala u tajnosti, a najčešće je povezivana s organiziranim kriminalom u vidu trgovine ljudima i prisilne eksploatacije seksualnih usluga. Što se tiče medija, izvještavanje o ovim temama, većinskim je dijelom prezentirano senzacionalistički.

Ipak, danas dolazi do promjene viđenja seksualnog rada. Postaje sve jasnije da, osim žrtava seksualne eksploatacije, postoje osobe koje svojevoljno prakticiraju seksualni rad i smatraju to zanimanjem. Te osobe sve češće javno istupaju u medijima, kako bi se uništila predrasuda da je dijelom navedene industrije moguće postati samo u slučaju podvođenja i prisile.

Većinski dio ove populacije čine žene, tako da će ovaj diplomski rad biti usmjeren na njih. Naime, zahvaljujući pristupu brojnim informacijama, moguće je uvidjeti da je prostitucija puno širi pojam od one uvriježene jednodimenzionalne percepcije, da se njome bave osobe samo socijalno ugrožene neobrazovane osobe. Ipak, činjenica jest da je materijalna dobit glavna pobuda ulaska u seksualnu industriju.

Nadalje, dolazimo do saznanja da je prostitucija sačinjena od mnogih podkategorija, a jedna od njih je escort kultura. Tu dolazimo do tematike diplomskog rada koja se tiče te kulture i seksualnog turizma. Kako bismo razumjeli sva navedena polja ovog diplomskog rada, prvotno će biti ponuđen kraći osvrt na kulturno viđenje prostitucije kroz povijest.

Rad će se baviti dvjema percepcijama prostitucije – pozitivnom i negativnom. Negativna strana, prikazat će mračnu perspektivu navedenog zanimanja i brojne žrtve organiziranog kriminala u svijetu. Pozitivna strana, bavit će se popularizacijom *escort* kulture i seksualnog turizma te njihovom percepcijom u medijima današnjice. Ova će komparacija dati uvid u tzv. seksualnu industriju pa će se (osim brojnih primjera), u svrhu razumijevanja tematike, u radu naći i terminološka i zakonska strana priče. Zatim, ukazat će se na pokušaj rušenja predrasuda, koji se putem raznih kanala (glazbe, kinematografije, novinarstva) događa kao posljedica postfeminizma. Osim toga, rad će biti usmjeren na seksualni turizam kao novu turističku granu te na njegovu percepciju u medijima današnjice.

U radu će biti postavljena mnoga moralna pitanja, vezana uz odgovornost medija, vlasti, izvođača i svih članova seksualne industrije koji aktivno sudjeluju u javnom promicanju iste. Također, bit će moguće vidjeti brojne društvene stereotipe koji se usko tiču ovog područja.

U konačnici, pokušat će se dati odgovor na glavno pitanje - treba li dekriminalizirati seksualni rad te bi li to donijelo ikakve značajne promjene u društvu, i za one koji takve usluge nude kao i za one koji te usluge koriste?

2. DEFINIRANJE TERMINOLOGIJE

Svako područje koje je zanimljivo čovjeku, a iziskuje nekakav oblik proučavanja ili istraživanja, sastoji se od znanstvene terminologije koja ga opisuje. Kako bi što jednostavnije bilo moguće shvatiti određenu tematiku, potrebno je upoznati se s njezinim pojmovima te ih raščlaniti s ciljem potpunog razumijevanja promatranog područja. U ovom slučaju, u središtu promatranja nalaze se pojmovi koji su usko vezani uz tematiku ovog diplomskog rada, koja glasi „*Let me entertain you! Escort kultura i seksualni turizam kao dio industrije zabave*“.

Prostitucija je pojam koji je vrlo blizak čovjeku te se svakodnevno „provlači“ kroz sve oblike komunikacije, a posebice spominje putem medija. Prostituciju je najlakše okarakterizirati kao pružanje seksualnih usluga u svrhu ostvarivanja određenog profita. Iako pružanje seksualnih usluga također obavljaju muškarci i transrodne osobe, uvriježeno je shvaćanje da su žene temeljne pružateljice navedenih radnji, dok su muškarci percipirani kao klijentela. (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50714>, pristupljeno: 25.8.2019.) Francuski zakon iz 1964. godine tako navodi da su glavni akteri prostitucije *žene koje postoje upražnjavaju spolne odnose sa neodređenim brojem lica dobivajući za to nagradu* (Radulović, 1986: 13). Iz tog razloga, ovaj će diplomski rad prvenstveno biti usmjeren na žensku populaciju kao onu koja se bavi prostitucijom.

Kao sinonim pojmu prostitucije, koristi se i pojam *seksualnog radnika/ce*. Pobornici prostitucije koriste ovaj pojam kako bi „banalizirali“ sam čin pružanja seksualnih usluga te ga približili širim masama kao potpuno prihvatljivo zanimanje, poput profesije liječnika, odvjetnika i ostalog. Termin seksualnog radnika/ce, dobio je na važnosti ranih 70-ih, a potječe iz liberalističkog kruga ljudi, konkretnije, od svih temeljnih profitera seksualne industrije. (<https://www.slideshare.net/NoPornNorthampton/preferred-terminology-for-sex-trafficking-and-prostitution>, pristupljeno: 25.8.2019.) Sljedeći termin koji je zaista važno spomenuti u svrhu razumijevanja ovog rada jest *abolicionizam*. Abolicionizam je ideologija čiji korijeni sežu u razdoblje feminizma 19. stoljeća. Ovaj je termin služio kao naziv za pokret suzbijanja svih aktivnosti vezanih uz trgovinu robljem. Ipak, u slučaju prostitucije, ovaj se pojam konkretno odnosio na zakone koji su, na području Engleske i Walesa, u tom razdoblju bili na snazi. Ti su zakoni bili poznati kao „Akti zaraznih bolesti“. U njima je stajalo da, žena koja je pod sumnjom obavljanja bilo kojeg oblika prostitucije, smije biti zadržana od vlasti i policije te mora podleći medicinskom pregledu. Registracijom i pregledavanjem prostitutki, temeljni cilj

ovih zakona bio je nadzor nad širenjem spolnih bolesti. Iako je termin abolicionizma korišten u ovom kontekstu, vlasti su pokušajem kontrole prostitutki zapravo provodile ideologiju regulacionizma. Abolicionisti su pak smatrali da su muškarci zbog nemogućnosti odolijevanja vlastitim požudama ti koji su u potpunosti odgovorni za širenje prostitucije. Jer, zašto bi ijedna žena svojevrijedno pristala na eksploataciju vlastitog tijela? Također su smatrali da su oči vlasti uprte u krivom smjeru. Po abolicionistima, zakoni su trebali zahvaćati one koji su od prostitucije imali najviše novčane koristi, dok su prostitutke zaslužile ulogu kolateralnih žrtava cijelog sistema. Na taj bi se način, prema abolicionistima, suzbilo bijelo roblje te stalo na kraj pružanju seksualnih usluga u svrhu profitiranja ((Ditmore, 2006: 43-45). S abolicionističkim uvjerenjima, moći će se povezati nadolazeće perspektive država, koje će biti spomenute u ostatku diplomskog rada.

Kao što je ranije navedeno, razumijevanje nekog područja iziskuje potrebu poznavanja temeljnih pojmova, koji se u slučaju ovog diplomskog rada tiču prostitucije i *escortinga*. Činjenica jest da svaka institucija, bila legalna ili ne, posjeduje svoju terminologiju i pozicije, to jest uloge koje obavljaju njeni članovi, a koje ju u konačnici sačinjavaju. Također, pojmovi koji će biti navedeni u ovom diplomskom radu nisu apstraktni. Dapače, s njima je moguće susresti se u svakodnevnoj komunikaciji uživo i putem medija.

Jedan od glavnih pojmova jest takozvana *Call Girl*. Iako postoji doslovna prevedenica ovog anglizma, moguće je reći da su „Call Girls“ zapravo *escort* dame. Ovaj pojam označava djevojke koje obavljaju posao samostalno, bez uplitanja treće strane. *Escort* dame se najčešće ne oglašavaju, nego su bazirane na klijente s kojima su ostvarile određenu dozu povjerenja. Doduše, potpuna neovisnost *escort* dama je relativan pojam, s obzirom na činjenicu da velik broj njih radi za određene agencije, ili pak surađuju sa svodnicima i takozvanim „madams“. Većina *escort* dama u ovaj svijet ulazi samostalno, no u želji za opstankom, s vremenom bivaju primorane ostvariti suradnju s autoritetima u seksualnoj industriji, bilo to zbog sigurnosti ili lakšeg pronalaska klijenata. Kao što je spomenuto, autoritete u seksualnoj industriji najčešće čine takozvane „madam“ i „svodnici“.

Termin *madam* označava žensku osobu na vrhu lanca prostitucije. Ona je u literaturi najčešće percipirana kao osoba koja „drži konce“ u rukama te ona koja u svijetu prostitucije obavlja administrativnu i pedagošku funkciju. Ponekad se pedagoška funkcija odnosi na emocionalnu podršku seksualnim radnicama, dok je češće u pitanju ona sirovija strana priče – kako što bolje zadovoljiti klijentelu. Bez obzira na mogućnosti koje madam pruža svojim radnicama, ona

uvijek uzima određeni udio zarade djevojaka. U 18. stoljeću, najveći postotak europskih bordela i onih sa zapada, bio je upravo u rukovodstvu brojnih „madams“.

Pojam *svodnik*, inačica engleske riječi 'pimp', zahvaljujući popularnoj kulturi, jedan je od eksponiranijih termina seksualne industrije. Naime, svodnici su stereotipno povezani s uličnom prostitucijom, a portretira ih se kao osobe muškog spola, koje uporabom sile navode seksualne radnike/ce na pružanje seksualnih usluga u zamjenu za novac. Pravilo igre jest da prostituirane osobe podvođene svodnikom postotak zarade uvijek vraćaju njemu. U zamjenu za vlastite usluge, svodnik svoju korist kompenzira pružajući seksualnim radnicima nekakav oblik zaštite, bilo to od policije, ili pak od potencijalno nasilnih klijenata. Osim vođa ulične prostitucije, svodnike se također percipira kao vlasnike raznih bordela, barova ili kuća namijenjenih za pružanje seksualnih usluga posjetiteljima. Što se tiče stereotipa, svodnici su u popularnoj kulturi opisani kao upadljivi pojedinci osebujnog stila oblačenja, s mnoštvom blještavog nakita i „nabrijanim“ automobilima, često zvanim „pimpobiles“. Ova stereotipna percepcija svodnika, doživjela je svoj vrhunac na velikim ekranima u filmova iz 70-ih. Svodništvo je često služilo kao inspiracija hip-hop kulturi, što će u nastavku rada biti i oprimjereno. (Ditmore, 2006: 113 -397)

Popularizacijom *escort* kulture u medijima, a i zahvaljujući ekspanziji interneta, razvio se kompletan novi žargonski jezik sačinjen od pojmova kojima se opisuju radnje i uloge „Sugar Datinga“. Za početak, koje je porijeklo termina *Sugar Daddy*, što u doslovnom prijevodu znači „šećerni tata“? Naime, postoji priča iz 1908. godine koja govori o čovjeku po imenu Adolph Spreckels, sinu vlasnika tvrtke *Spreckels Sugar*. Adolph je oženio 24 godine mlađu djevojku Almu, koja ga je od milja (s obzirom na posao kojim se bavio i činjenicu da je stariji od nje) prozvala „šećernim tatam“. Nadalje, termin je zaživio u razdoblju između 1915. i 1920. godine, kao žargonski izraz za starijeg muškarca koji poklonima i novcem obasipa puno mlađu privlačnu osobu, a zauzvrat dobiva seksualne usluge i intimno vrijeme provedeno s njom. (<https://sugardaddie.com/blog/brief-history-of-the-term-sugar-daddy/> pristupljeno 26.8.2019.) Popularizacija ovog pojma i pretvaranje *Sugar Datinga* u „pitanje javnosti“, doveli su do potrebe za širokim spektrom fraza koje će na najjednostavniji način olakšati ugovaranje određenog *Sugar Dating* odnosa između dviju strana. Tako dolazimo do pojmova poput eng. *Hookup* (osobe koje od susreta žele samo seksualno iskustvo, bez klasičnog načina funkcioniranja *Sugar Datinga*), *Sugar Mommy* (bogata starija ženska osoba koja će, u zamjenu za određenu vezu ili uslugu, financijski skrbiti o mlađoj muškoj ili ženskoj osobi), *NSA*, to jest *No-Strings-Attached* (dogovor o vezi koja nije klasično uvjetovana nikakvim pravilima,

takozvana „veza bez obaveza“, *PPM* iliti *Pay Per Meet* (plaćanje po susretu) i sličnog. Izraza je nebrojeno mnogo, a s obzirom da *Sugar Dating* postaje sve prihvaćeniji u svijetu današnjice, moguće je i očekivati potrebu za pojavom novih pojmova u budućnosti. (<https://www.sugarbabyexchange.com/articles/sugar-slang-dictionary/> pristupljeno 26.8.2019.)

3. PROSTITUCIJA I NJENO SHVAĆANJE KROZ POVIJEST

Prostitucija kao pojam seže skroz do početaka ljudske civilizacije te se s razlogom naziva „najstarijim zanatom na svijetu“. Zanimljiva je činjenica da korijeni prostitucije proizlaze iz polja religije. Iako vjerski običaji zapadne civilizacije potiču konzervativan način življenja (dok je prostitucija dijametralno suprotna takvim vjerovanjima), povijest prikazuje potpuno drukčije gledište na sve radnje vezane uz eksploataciju seksualnih usluga.

Naime, seksualni je rad zabilježen još u razdoblju Sumerana, kada je potvrđeno postojanje takozvane sakralne prostitucije. (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50714> pristupljeno 26.8.2019.)

Herodot je spomenuo važan kulturni običaj u petom stoljeću prije Krista, kada je svaka ženska osoba morala doći u hram božice Ištar i podati vlastito tijelo prvome strancu koji baci kovanicu u njeno krilo. Na taj se način iskazivalo poštovanje božici. U Grčkoj je pak postojao Afroditin hram, u kojem je na tisuće ropkinja spolno općilo u njezinu čast. (Goldman, 1910: 4) Zanimljiva je činjenica da su pojedine prostitutke antičke Grčke bile neovisne i plaćale porez državi, a neke od njih su dobile priliku za obrazovanje, zbog čega su smatrane uglednim osobama. Šesto stoljeće prije Krista, poznato je po tome da je Solon u Ateni osnovao prvi koncept javnih kuća, a prihode je iskoristio kako bi sagradio hram božici trgovine.

Seksualni je rad zamijećen u većini drevnih kultura Sredozemlja, a spomenut je čak i u Bibliji. Uspon kršćanstva u političkom smislu, utjecao je na percepciju dobrih i loših strana seksualnog rada. Bilo je teško ne vidjeti prostituciju kao unosan posao koji puni proračun. Iako je Crkva imala izričit stav koji je bio protivan ikakvom izvanbračnom spolnom odnosu, moguće je reći da je vlast „znala zažmiriti na jedno oko“, zbog svjesnosti o činjenici da je seksualni rad materijalno isplativ državi, a i zbog očuvanja bračnih vrijednosti. Iz tog je razloga prostitucija okarakterizirana kao „nužno zlo“.

Pružanje seksualnih usluga, u starom je Rimu bilo zakonski regulirano, dok su prostitutke obilježavane na način da su bile primorane nositi strogo definiranu odjeću, a ponekad bi se upadljivo šminkale ili na sebi nosile određenu boju. Prostitucija je često primjenjivana kao kazna slobodnim ženama koje bi iz određenog razloga prekršile zakon. Trenutak koji je utjecao na postroženje regulacije seksualnog rada, bila je epidemija sifilisa, koja se s mnoštvom reformacijskih i protureformacijskih pokreta pojavila „pod svjetlima reflektora“, a posljedica te epidemije bila je prva sustavna potreba za uporabom prezervativa u Veneciji 18. stoljeća. (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50714> pristupljeno 26.9.2019.)

3.1. Zakonsko viđenje prostitucije u modernom razdoblju

Viđenje prostitucije na području zapadne Europe, uvelike se razlikovalo od države do države. Ipak, jedna je odluka srodna većini – seksualni rad kao takav najčešće nije ilegalan, no sve aktivnosti koje uključuju vođenje „biznisa“ i zaradu u seksualnoj industriji podliježu kriminalizaciji. Što se tiče ulične prostitucije, činjenica jest da je sveprisutna, no u zemljama poput Nizozemske, ona je pod nadzorom države i ograničena na određene zone. (Ditmore, 2006: 575) Tako, primjerice, Švedska kazneno goni uživatelje seksualnih usluga, dok su prostitutke zaštićene i dozvoljeno im je prodavati vlastite usluge. S druge strane, Kina je legalizirala prostituciju, ali pod uvjetom da se odvija u privatnosti. Dakle, opet se sve svodi na to da je prostitucija dozvoljena sve dok nije „javno organizirani kriminal“ te dok ne uzima velike svote novca od države. (<https://funkymem.com/zones/najstariji-zanat-na-svijetu> pristupljeno 27.8.2019.) U zemljama poput Danske, bez obzira na činjenicu da je seksualni rad ograničen raznim zakonima, ovaj zanat opstaje i ovisi o trošku države kako bi stariji i bolesni imali osigurane seksualne usluge. (Ditmore, 2006: 575).

Ono što je uočljivo iz navedenog jest da ne postoji nekakvo ultimativno pravilo koje bi objedinilo viđenja prostitucije, a seksualni rad je velikim dijelom i dalje „siva zona“. Ovisno o političkim preferencijama države, moguće je uočiti potpune krajnosti u odnošenju vlasti prema prostituciji i onima uključenima u nju.

Tako, recimo, država Sudan prostitutke tretira nemilosrdno – nakon trećeg prekršaja, presuđuje im se smrtnom kaznom. Suprotno tome, Nizozemska i Mađarska su vlastite prostitutke oporezovale. Seksualni rad je legalan, a samim time i bordeli i oglašavanje, a jedino pravilo je da seksualne radnice moraju biti punoljetne. U New South Walesu u Australiji, svaka 18-godišnja osoba ima pravo pružati seksualne usluge u zamjenu za novac. Zatim, u Nevadi u SAD dozvoljeno je postojanje bordela, a samostalni seksualni radnici ne trebaju imati dozvole za rad. Japan, primjerice, prostituciju tretira ovisno o aktivnostima koje su u pitanju – drugim riječima, japanskim seksualnim radnicama, zabranjen je vaginalni seks, dok za oralno zadovoljavanje muškarca smiju biti plaćene. Turska zabranjuje uličnu prostituciju, ali dozvoljava institucionalizirane verzije seksualnog rada, to jest bordele i radnike s dozvolama za rad. (<https://funkymem.com/zones/najstariji-zanat-na-svijetu> pristupljeno 27.8.2019.)

Naime, iz ovih je primjera jasno da se percepcija prostitucije mijenjala tijekom godina, ovisno o kulturi i vremenskim razdobljima. Također, opće je poznato da se različitost država očitava upravo u kulturnim normama koje ih čine jedinstvenima. To bi značilo da svaka država

posjeduje jedinstvenu kulturu, a činjenica jest da je većina njih najčešće utemeljena na religijskim normama i vjerskim zakonima. U kulturama nekih od spomenutih država, uloga žene je posebno važna, ali je usko vezana uz pojam i razvitak prostitucije u budućnosti. Iz tog je razloga, kroz nekolicinu primjera, važno dočarati navedene situacije kako bismo razumjeli sve ono što će uslijediti u ostatku diplomskog rada.

3.2. Primjeri prostitucije kao kulturološke sastavnice

3.2.1. Devadasi

Kao što je spomenuto, uloga žene u određenim zemljama, kulturno je vezana uz pojam seksualnog rada, bilo to zbog religije, zarade ili ostalog. Jedna od tih zemalja je Indija. Naime, Indija je država koja je zbog visokog udjela siromašnog stanovništva na lošem glasu kao zemlja s velikim postotkom dječje prostitucije i trgovine ljudima. Nešto više o tome uslijediti će u nastavku rada. Dakle, iako je u Indiji prostitucija najvećim dijelom pitanje religije, postoje i drugi čimbenici koji utječu na tamošnje cjelokupno poimanje seksualnog rada. Tako dolazimo do pojma *devadasi*. Devadasi u prijevodu znači „Božji sluga“, a predstavlja sistem u kojem roditelji mlade djevojke odlučuju žrtvovati hramovima, kako bi udovoljili željama bogova. Žrtvovane djevojke, „udane“ su za hram, božanstvo ili idola, a činjenica je da najčešće dolaze iz najnižih slojeva kasti. Zabranjeno im je vjenčavati se, a novac za egzistenciju zarađuju prošnjom na ulici. Postoji lokalna izreka o devadasi ženi koja glasi „Sluškinja Bogu, ali žena cijelog grada“. (<https://missionindia.org/what-is-a-devadasi/> pristupljeno 27.8.2019.)

U razdoblju srednjovjekovne Indije, pojam devadasi nije imao nikakve veze s prostitucijom. Naime, djevojke koje su bile obuhvaćene tim pojmom, nastupale su kao glamurozne zabavljačice u hramovima i uživale visok društveni status. Njihova je prvotna svrha bila plesati i izvoditi rituale pred gostima, u čast božice zvane Yellamma. Ipak, s vremenom je njihov socijalni status počeo opadati, a njihov glavni poziv, zamijenjen je potrebom za udovoljavanjem svećenstvu, kraljevima i onima visokog materijalnog statusa. (<https://www.youtube.com/watch?v=2GFaN9-liz0> pristupljeno 27.8.2019.) Godina 1988. značajna je po tome što je indijska vlada donijela odluku kojom je navedenu praksu proglasila ilegalnom. Ipak, bez obzira na to što je biti devadasi protivno zakonu, ova tradicija opstaje na području južne Indije, gdje je procijenjena zabrinjavajuća brojka od preko 50 tisuća aktivnih devadasi djevojaka. (<https://missionindia.org/what-is-a-devadasi/> pristupljeno 27.8.2019.)

3.2.1. Trokosi

Kao što u Indiji postoje devadasi, tako na području zapadnih afričkih zemalja postoje *trokosi*. Trokosi je tradicionalni sistem, baziran na uvjerenju da bogovi imaju moć pronalaska i kažnjavanja onih koji čine zlo. Ljudi koji smatraju da je nad njima počinjena nepravda dolaze na sveta mjesta i bacaju kletvu na počinitelja. Zatim, obitelji koje su činile zlo šalju mlade djevojčice, djevice, na svetišta kao robinje bogovima. Na taj se način članovi obitelji iskupljuju za sve počinjene grijehе i rješavaju kletve.

Zabrinjavajuća je činjenica da djevojčice tamo odlaze vrlo mlade, ponekad i sa samo šest godina starosti. Do 90-ih godina, djevojke su u svetištima ostajale zauvijek. Nakon što je javnost informirana o događanjima unutar sistema, zakoni su oslabjeli pa su starješine odlučile dopustiti djevojkama odlazak kući na nekoliko godina, uz uvjet da se u određenom trenutku moraju vratiti. Kada djevojka umre, obitelj ju mora zamijeniti novom djevicom.

Termin trokosi znači „Božja robinja“, a žrtvovane djevojke moraju seksualno udovoljavati željama svećenika i starješina. Iako su vladine agencije kriminalizirale ovu praksu, ona nikada nije iskorijenjena, djelomično zato što većina zajednica zaista vjeruje u moć bogova te zato što tradicionalisti (najčešće muškarci) smatraju da je ovaj sistem kulturno naslijeđe koje treba sačuvati. (<http://theconversation.com/girls-in-west-africa-offered-into-sexual-slavery-as-wives-of-gods-105400> pristupljeno 27.8.2019.)

3.2.2. Gejša

Gejša je termin koji je vrlo aktualan u popularnoj kulturi, ali malo tko zapravo zna što on označava. Naime, gejše su jedna od glavnih sastavnica tradicionalne japanske kulture. Iako su gejše u početku bile posao muškaraca, s vremenom su žene postale te koje se obučavalo za navedenu ulogu. Biti gejša, značilo je biti zabavljač. Riječ „geisha“ znači umjetnik, a specifičnost ovog poziva bio je talent koji su gejše posjedovale. Dakle, njihov je zadatak bio poznavati mnoga područja – od plesa, pjevanja, sviranja instrumenata, kaligrafije, poezije... Gejše su morale biti svestrane, a glavni im je cilj bio šarmirati ugledne osobe. Moguće ih je usporediti s današnjom ulogom hostese, ali je razlika upravo u talentima koje su morale posjedovati da bi zadivile klijentelu. S obzirom na veliku popularnost koje su uživale, moguće ih je usporediti i sa starletama, o kojima će kasnije biti više govora.

Iako primarno zvanje gejši nije imalo veze s prostitucijom, u javnosti su često percipirane na taj način. Ipak, krajem 19. stoljeća, razvojem novih načina zabave – klubova, barova, televizije, pojavljuju se novi tipovi klijentele, a s obzirom na promjenu potražnje, dolazi i do potrebe za „modernizacijom“ gejši. Tako se na „tržištu“ pojavljuje mnoštvo različitih tipova gejši.

Primjerice, gejše koje su zaposlene u raznim odmaralištima većinom za strane turiste, prije će biti usmjerene na ispunjenje seksualnih usluga, no što će se koncentrirati na iskazivanje vlastitih talenata i umjetnost. (Ditmore, 2006: 222)

3.2.3. Kurtizana

Kurtizana je također jedan od opće prihvaćenih pojmova, a iako je vezan uz određena vremenska razdoblja, njegova je primjena dosegla visoke obzore pa iz tog razloga zavrjeđuje detaljniju razradu. Naime, kurtizana dolazi od francuske riječi *courtisane* i talijanske *cortigiano*, što u prijevodu znači dvorjanin. Ovaj pojam danas predstavlja sinonim za takozvanu elitnu prostitutku, ženu koja seksualne odnose i intimna druženja materijalno naplaćuje moćnoj klijenteli. Iako su u srednjem vijeku kurtizane bile drugi naziv za dvorske dame, potpuno značenje ovog termina dolazi do svog vrhunca u razdoblju renesanse. Osobe koje su se bavile ovim zanimanjem, morale su (poput gejši) biti obrazovane i posjedovati različite talente. (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34750> pristupljeno 27.8.2019.)

Razlika između kurtizane i „obične“ prostitutke bila je u činjenici da su kurtizane imale pravo izbora s kojom se klijentelom žele zabavljati. Također, posebnost svih kurtizana je to da su služile kao muze i modeli brojnih umjetnika, što je uočljivo već u razdoblju renesanse. Tako je, primjerice, poznato Tizianovo djelo *Venera Urbina* iz 1538. godine ovjekovječilo Angleu del Moro, jednu od najplaćenijih venecijanskih kurtizana.

Što se tiče Francuske, konkretnije, Pariza, u 19. se stoljeću odvijala društvena tranzicija, a to je uvelike utjecalo na tadašnju umjetnost. Kurtizane su osim seksualnih usluga prodavale imidž, tako da su nerijetko završavale kao glavne vijesti u novinama. U centru umjetničke pozornosti više nije bila priroda jer su tadašnji umjetnici inspiraciju pronalazili upravo u prostituciji. Iz tog razloga nije iznenađujuća rečenica koju je napisao Charles Baudelaire u jednom od svojih dnevnika, a koja glasi: „Što je umjetnost? – Prostitucija“. (<https://www.express.hr/kultura/prostitutke-i-kurtizane-uvijek-su-bile-dio-svakodnevice-i-umjetnosti-2263> pristupljeno 27.8.2019.)

4. MRAČNA STRANA PRIČE – PRISILNA EKSPLOATACIJA SEKSUALNIH USLUGA

Modernizacija društva, globalizacija i razvoj novih tehnologija, razlozi su zbog kojih trgovina robom i uslugama postaje sve jednostavnija, u usporedbi sa situacijom koja je vladala u ne toliko davnoj povijesti. Nagli razvoj ovih čimbenika utječe na pojavu novih medija, a rezultat toga je brže širenje informacija. Naime, informacija je ključ svega. Zahvaljujući informacijama, ljudi mogu znati zbivanja koja se odvijaju na drugome kraju svijeta. Zbog neinformiranosti, neobrazovanosti i siromaštva, narodi su u prošlosti (po pitanju mnogih stvari) bili u zabludi. Mislili su da se određene situacije događaju 'negdje drugdje', da su u pitanju izolirani slučajevi i najčešće su ih „gurali pod tepih“. Ali, koja je svrha ovog uvoda? Dakle, poanta je sljedeća: „Prostitucija niskog i djelomično ona srednjeg nivoa, izložene su oštroj društvenoj osudi, etiketiranju i proganjanju. Prostitucija visokog nivoa, pak, uslijed svoje nevidljivosti, samo u izuzetno rijetkim slučajevima dolazi pod udar društvene kontrole i represije“ (Radulović, 1986: 32). Prostitucija je u početku bila jedna od „tabu“ tema. Narod je od pamtivijeka bio svjestan da postoji, ali se oduvijek odvijala „iza zastora“. Kada bismo se zapitali koji je razlog tome, moguće ih je nabrojati nekolicinu. Primjerice, činjenica da su seksualne radnje većinom ilegalne, jedan je od glavnih razloga. Drugi razlog je očuvanje ugleda, s obzirom da je većina užiivalaca prostitucije na visokom položaju, vodeći takoreći dvostruke živote, u kojima s jedne strane manevriraju svakodnevnu obiteljsku idilu, a s druge ispunjavaju vlastite užitke. Kao što je rečeno, istina je da postojanje i prakticiranje prostitucije nailaze na prozivke javnosti te da su žene oduvijek zbog toga bile marginalizirane.

Ali, postoji i ona manje lijepa istina, da ista ta javnost (najčešće muškarci) koja osuđuje upravo te usluge i koristi. Osude seksualnih radnika u javnosti treći su razlog zbog kojeg je prostitucija svoje mjesto našla „pod tepihom“. Ljudi seksualnu industriju često percipiraju kao tajanstvenu, zagonetnu i dostupnu samo određenim članovima društva, zaboravljajući da čak i u tom svijetu postoji hijerarhijska ljestvica. Činjenica je puno sirovija – prostitucija je sveprisutna, događa se u svakom trenutku i nije uvjetovana ničime.

Zašto je to važno spomenuti? Postoje različite vrste i pozicije u svijetu prostitucije, ali sve njih vodi isti razlog – profit. Sagledano iz kuta bilo koje osobe u ovom krugu, profit je to što prostituciju pretvara u stvarnost. Bez profita, seksualna se industrija ne bi zvala industrijom. Prvi razlog postojanja prostitucije, kojeg smo kao narod najmanje svjesni, jest pitanje egzistencije. Brojni ljudi ulaze u seksualnu industriju svojevrijedno, kako bi prehranili vlastite obitelji, platili obrazovanje ili jednostavno rečeno, preživjeli iz dana u dan. Drugi primjer je

onaj kojim smo bombardirani u medijima, ali nismo dovoljno osviješteni. Zašto? Upravo zato što i danas živimo kao i prije mnogo godina – guramo pod tepih, misleći da se događa negdje drugdje. Naime, u pitanju je prisilna prostitucija.

4.1. Prostitucija kao svojevoljni seksualni rad ili kao „bijelo roblje“?

Iako u seksualnoj industriji postoje osobe koje na vlastitu odgovornost ulaze u navedenu granu i pružanje seksualnih usluga smatraju isključivo poslom i materijalnim izvorom, postoji druga strana priče koja smatra da nijedna žena svojevoljno ne zadire u ovaj svijet. Naime, radikalne feministkinje prema pisanju Catharine MacKinnon „tretiraju seksualnost kao društveni konstrukt muške moći: definiran od muškaraca, forsiran na ženama i konstitutivan po pitanju roda“ (Sutherland, 2004: 142). Tu dolazimo do glavnog pojma, a to je trgovina ljudima - jedan od najunosnijih poslova današnjice. Ona je „gorući globalni problem jer pogađa sve zemlje – zemlje u političkoj i ekonomskoj tranziciji, nerazvijene zemlje i zemlje u razvoju, koje se pojavljuju kao zemlje podrijetla i tranzita žrtava, kao i ekonomski razvijene zemlje koje se pojavljuju kao zemlje destinacije“. (Musa, 2017: 89)

Kao što je uočljivo iz ovog rada, prostitucija ima temelje u robovlasničkom pogledu na svijet koji je glavna sastavnica svih epoha u prošlosti. Što se tiče sadašnjosti, globalizacija je ta koja je „pogodovala razvoju organiziranog kriminala pod čijom kontrolom prostitucija postaje pretežno prinudna jer je prepoznata kao izvor ogromne zarade bez posebnog ulaganja i rizika“. (Musa, 2017: 89 - 91) U tom smislu Nikolić-Ristanović piše: „Ženu možeš da prodaš više puta, drogu jednom i nemaš je više. Kada trguješ ženama onda istovremeno trguješ oružjem i drogom jer žene to prenose preko granice“ (Nikolić-Ristanović, 1999: 60)

Zabrinjavajuće je shvaćanje da su, osim žena, djeca najčešće žrtve ovog surovog sistema. Također, nerijetko se događa da su bližnji (obitelj, muž, dečko) ti koji prodaju vlastite žene i djecu kako bi osigurali svoju materijalnu egzistenciju: „Najčešće društvene okolnosti uslijed kojih neka osoba može postati žrtva trgovine ljudima su: socijalna isključenost, nasilje u obitelji, nizak stupanj obrazovanja, loše ili narušeno zdravstveno stanje, odgojna zapuštenost ili zanemarenost, bolesti ovisnosti, loši uvjeti rada, narušeni obiteljski odnosi, okolnosti u kojima je osoba stranac, izbjeglica, azilant ili ilegalni migrant i druge“. (Musa, 2017: 97)

Ipak, postoje težnje da se takvoj trgovini stane na kraj. Tako je 1904. godina karakteristična po tome što je potpisan međunarodni sporazum protiv trgovine ljudima, a posebice protiv

seksualnog iskorištavanja žena koje su krijumčarene iz Europe sve do Amerike, Australije i Novog Zelanda. Međunarodnu konvenciju za suzbijanje trgovanja bijelim robljem, do 1921. godine potpisale su trideset i tri države. Zatim, Konvencija o suzbijanju trgovanja ljudima i iskorištavanje prostitucije, dokument je koji je 1949. godine stupio na snagu. U toj konvenciji stoji da su žene koje se bave prostitucijom žrtve, dok svi koji podvođe ili navode na prostituciju trebaju biti sankcionirani. Ovo su samo neki od brojnih zakona donešenih po pitanju trgovine ljudima i eksploatacije žena u takozvano bijelo roblje. Ipak, s obzirom na konstantne društvene tranzicije, činjenica je da trgovina ljudima i dalje predstavlja gorući problem u cijelome svijetu. (Musa, 2017: 94)

4.2. Primjeri statističkih podataka po pitanju trgovine ljudima i seksualne eksploatacije

Broj žrtava trgovine ljudima u svijetu, procijenjen je na okvirnu brojku od najmanje 600 tisuća do 4 milijuna. Ipak, taj broj nije konačan i u konstantnom je porastu. Trgovina ljudima, uz trgovinu drogom i oružjem, jedna je od najvećih kriminalnih organizacija u svijetu. Godišnje, profit ove organizacije iznosi i do 36 milijuna američkih dolara.

Istraživanje koje je provedeno u Kambodži 2008. godine, ukazalo je na činjenicu da je od 27.925 ispitanih seksualnih radnika, njih 1.058-ero prisilno uvedeno u seksualnu industriju. Ipak, bitno je naglasiti da je ovaj broj samo uzorak stvarne situacije koja je neusporedivo gora. Također, Internacionalna organizacija za migraciju, u istočnoj je Europi provela anketu vezanu za trgovanje ljudima. Nasumično je odabrano 5.513 kućanstava, a u anketi je stajalo pitanje je li netko iz uže obitelji pristupnika ankete ikada bio žrtva trgovine ljudima ili ropstva. 108 osoba, odgovorilo je potvrdno, od kojih su 22 osobe konkretizirale da je u pitanju bilo postojanje žrtava seksualne eksploatacije u njihovoj užoj obitelji. (Weitzer, 2015: 227-231)

Nadalje, zabrinjavajući su podaci da je „između 65 i 90 posto prostitutki seksualno zlostavljano od muških rođaka ili poznanika dok su bile djevojke“. Također, istraživanje koje je obuhvatilo 500 prostitutki iz pet zemalja, ukazuje da je u 67 posto slučajeva ustanovljena pojava simptoma koji su karakteristični za posttraumatski stresni poremećaj, to jest PTSP. (Anonymus, n.p.)

4.2.1. Broj registriranih prostitutki po državama

Sljedeći podatci, prikupljeni su iz raznovrsnih izvora - statistika zdravstvenog sustava, javnih zdravstvenih programa i programa globalne kriminalne pravde. Ovi brojevi prikazuju okvirno stanje po državama iz 2015. godine, iako je (kao što je već rečeno) realan broj ljudi u seksualnoj industriji mnogo veći i nikada nije statičan. (Havoscope, 2015: 8)

1. China: 5 Million
2. India: 3 Million
3. United States: 1 Million
4. Philippines: 800,000
5. Mexico: 500,000
6. Germany: 400,000
7. Brazil: 250,000 Children
8. Thailand: 250,000
9. Bangladesh: 200,000
10. South Korea: 147,000
11. Turkey: 118,000
12. Taiwan: 100,000
13. Cambodia: 70,000
14. Ukraine: 67,500
15. United Kingdom: 58,000
16. Kenya: 50,000 Children
17. Vietnam: 33,000
18. South Africa: 30,000 Children
19. United Arab Emirates: 30,000
20. France: 20,000
21. Switzerland: 20,000
22. Poland: 19,000
23. Mongolia: 19,000
24. Israel: 17,500
25. Costa Rica: 15,000
26. Netherlands: 7,000
27. New Zealand: 3,500
28. Denmark: 3,200
29. Ireland: 1,000

Slika 1: Prikaz registriranih seksualnih radnica po državama

Izvor: preuzeto u cijelosti (Havoscope, 2015: 8)

4.2.2. Statistički podatci u Republici Hrvatskoj

Državni zavod za statistiku, objavio je podatke koji se odnose na slučajeve koji su prijavljeni 2016. godine. (vidi sliku 2 i 3)

ŽRTVE KAZNENIH DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE TE SPOLNOG ZLOSTAVLJANJA I ISKORIŠTAVANJA DJETETA PREMA VRSTI KAZNENOG DJELA U 2016.^{1) 2)}
VICTIMS OF CRIMINAL OFFENCES AGAINST SEXUAL FREEDOM AS WELL AS SEXUAL MALTREATMENT AND SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN, BY TYPE OF CRIMINAL OFFENCE, 2016^{1) 2)}

	Ukupno Total	Žene Women	Muškarci Men	Spolna raspodjela, % Sex distribution, %	
				žene Women	muškarci Men
Ukupno Total	1 010	918	92	90,9	9,1
Spolni odnošaj bez pristanka Sexual intercourse without consent	116	115	1	99,1	0,9
Silovanje Rape	96	91	5	94,8	5,2
Bludne radnje Lewd act	115	109	6	94,8	5,2
Spolno uznemiravanje Sexual abuse	36	34	2	94,4	5,6
Prostitucija Prostitution	81	81	0	100,0	0,0
Spolna zlouporaba djeteta mlađeg od petnaest godina Sexual maltreatment of a child younger than fifteen years of age	210	191	19	91,0	9,0
Spolna zlouporaba djeteta starijeg od petnaest godina Sexual maltreatment of a child older than fifteen years of age	1	1	0	100,0	0,0
Zadovoljenje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina Satisfying lust in the presence of a child younger than fifteen years of age	42	31	11	73,8	26,2

Slika 2: Prikaz žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode i ostalog Izvor: preuzeto u cijelosti (Krištof i Borovac, 2017: 67)

Na prikazanoj tablici, vidljive su žrtve svih kaznenih djela koja se tiču spolne slobode, zlostavljanja i iskorištavanja djece. Ovi su podatci pokazatelj da su žrtve kaznenih djela vezanih uz pitanje spolnosti najčešće žene. Tako je, primjerice, u 2016. godini prijavljen 81 slučaj žrtava prostitucije ženskog roda, dok pokušaj prostitucije muškaraca nije zabilježen. Jednaka je situacija i po pitanju spolnog uznemiravanja, silovanja, seksualnih odnosa bez pristanka i bludnih radnji (sa starijima i maloljetnicima) – žene čine većinski dio prijavljenih žrtava.

ŽRTVE KAZNENIH DJELA¹⁾ PREMA VRSTI KAZNENOG DJELA U 2016.²⁾
VICTIMS OF CRIMINAL OFFENCES¹⁾, BY TYPE OF CRIMINAL OFFENCE, 2016²⁾

Kaznena djela protiv <i>Criminal offences against</i>	Ukupno <i>Total</i>	Žene <i>Women</i>	Muškarci <i>Men</i>	Spolna raspodjela, % <i>Sex distribution, %</i>	
				žene <i>Women</i>	muškarci <i>Men</i>
Ukupno <i>Total</i>	39 397	17 287	22 110	43,9	56,1
Života i tijela <i>Life and limb</i>	1 734	562	1 172	32,4	67,6
Spolne slobode <i>Sexual freedom</i>	444	430	14	96,8	3,2
Spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta <i>Sexual maltreatment and sexual exploitation of children</i>	566	488	78	86,2	13,8

Slika 3: Prikaz žrtava kaznenih djela ovisno o vrsti kaznenog djela Izvor: preuzeto u cijelosti (Krištof i Borovac, 2017: 68)

Iz statističkih podataka druge tablice, vidljiv je visok broj žrtava kaznenih djela u 2016., od kojih se 444 slučaja tiču upravo pitanja seksualne slobode, dok se njih 566 odnosi na seksualno iskorištavanje djece. Ono što je posebno zanimljivo jest udio prijavljenih žrtava ženskog spola u seksualnoj industriji Republike Hrvatske, koji iznosi visok broj od 96,8 posto.

Iz ove tablice možemo zaključiti da su lišenja seksualnih sloboda muškaraca najčešće pitanja izoliranih slučajeva, dok se postotak žena odnosi na općenito stanje u društvu Republike Hrvatske. (Krištof i Borovac, 2017: 67-68) Zabrinjavajuća je činjenica da je ovo samo malen dio stvarne situacije, jer su ovdje navedeni samo prijavljeni slučajevi. Pravo je pitanje - koliko

je postojećih slučajeva zapravo u opticaju, iz kojih razloga nisu prijavljeni te koliko je onih koji su javnosti nepoznati?

4.3. Primjeri i načini izrabljivanja djevojaka

Što se tiče profila osoba koje su podobne za seksualnu eksploataciju, najprihvatljivije su djevojke i djevojčice. To je vidljivo iz podatka da je zadnjih godina u porastu broj žrtava od kojih prevladavaju ženske osobe u dobi od 13 do 25 godina života. Djevojke se vrbuju na različite načine, najčešće putem primamljivih oglasa za posao, lažnih agencija za ugovaranje brakova i modnih agencija te posredstvom ženskih osoba koje su ranije eksploatirane. Idila se vrlo brzo pretvara u noćnu moru, žrtve podliježu raznim oblicima maltretiranja, ograničava im se sloboda kretanja, ucjenjuje ih se... Djevojke su najčešće drogirane, fizički zlostavljane, neuhranjene, a zlostavljači im, osim nasiljem, prijete i lišavanjem života.

Tako su, primjerice, prije otprilike 18 godina, u području Brčkog u Bosni i Hercegovini pronađena dva plutajuća tijela djevojaka iz Moldavije. Djevojkama su ruke bile vezane, a noge su im bile pod opterećenjem betonskih blokova. Na ustima im je zalijepljena traka na kojoj je napisano „Organizacija za europsku sigurnost i suradnju“. Ali, strahotama tu nije kraj. Primjerice, dvije su djevojke u Istanbulu (u prisustvu ostalih zatočenih žena) bačene s nebodera. U Italiji zbog neposluha svakog mjeseca umire najmanje jedna prostitutka, u Srbiji je Ukrajinki odrubljena glava, dok je jedna Ruskinja zadavljena. I sve to kako bi zlostavljači poslali poruku ostalim ženama, o tome što ih čeka ako ne budu poslušne.

Uspoređivanjem praksi koje koriste krijumčari u Istočnoj Europi i onih kojima se služe nigerijski krijumčari, dolazimo do jasnog saznanja da su europske strategije nemilosrdne i uključuju korištenje nasilja. S druge strane, nigerijske *madams* koriste prakse koje su temeljene na magijskim ritualima. Primjerice, prikupljaju stvari koje žena posjeduje, kombiniraju ih s njihovim dijelovima tijela (nokti, kosa) te zatim izvode *voodoo* rituale pomoću praškastih ostataka kostiju životinja. Na ovaj način ulijevaju strah i navode krijumčarene djevojke na pomisao da će im se dogoditi iznenadna smrt ili ludilo ako ne ispoštuju pravila.

Nadalje, žrtve trgovanja ljudima, iz više su razloga najčešće krijumčarene preko granice. Na taj način krijumčari izbjegavaju moguće komplikacije. Primjerice, djevojke većinom ne znaju jezike zemalja u koje su krijumčarene, prostor im je nepoznat i ne mogu se orijentirati. Osim toga, krijumčari im uzimaju sve osobne isprave kako ih se ne bi moglo identificirati. Također, „prednost“ krijumčarenja djevojaka u druge države jest ta što im raste cijena. Tako se

procjenjuje kako prvotna cijena jedne žene iz Rumunjske iznosi od 50 do 200 dolara, dok je cijena iste u zemlji destinacije čak deset puta veća. (Božić, 2016: 276-278)

5. SEKSUALNI TURIZAM MODERNOG DOBA

Kao što je ranije navedeno, seksualni turizam je relativno nova grana koja uspješno cvjeta u okrilju najčešće ilegalne industrije većine država. Mnogi ljudi, osobito muškarci, odlaze u takozvane zemlje destinacije kako bi ispunili vlastite seksualne preferencije. Obično su u pitanju egzotične zemlje, koje uz jedinstven krajolik nude još jedinstvenije usluge. U ovom diplomskom radu, bit će navedene tri najpopularnije zemlje po pitanju seksualnog turizma, a to su Tajland, Ujedinjeni Arapski Emirati i Nizozemska. Zatim slijedi primjerameričke države Nevade kao jedinog mjesta u Americi gdje je prostitucija legalizirana.

Iako su ove zemlje srodne upravo po seksualnoj industriji, koja je (u ovom slučaju) glavni razlog profitiranja na turistima, politički i društveni stavovi prema ovim zanimanjima se uvelike razlikuju od zemlje do zemlje.

5.1. Tajland

Jedna od najpopularnijih zemalja po pitanju seksualnog turizma zasigurno je Tajland. Iako je prostitucija na Tajlandu ilegalna (za razliku od razdoblja prije 1960-e), to ne sprječava mnoge turiste u probavanju „delicija“ koje nudi ova egzotična država. Seksualna industrija na Tajlandu godišnje zaradi preko 6.4 milijuna američkih dolara, a ta je zarada jednaka čak 10 posto državnog BDP-a. Također, procijenjeno je da seksualni radnici godišnje pošalju oko 300 milijuna dolara svojim obiteljima u ruralnim sredinama. (Havoscope, 2015: 79) Seksualni radnici na Tajlandu ne rade u bordelima, nego se služe takoreći „indirektnim lokacijama“, poput plesnih klubova, salona za masažu, karaoke barova i ostalog.

Mogućnost zarade količine novca koja je dovoljna za uzdržavanje cijelih obitelji, glavni je faktor zbog kojeg mnoge žene odlučuju postati dijelom ove rastuće komercijalne industrije. S druge strane, postoji pitanje - koji je glavni motiv, zbog kojeg mnoge muškarce privlači upravo seksualni doživljaj Tajlanda? Naime, odgovor leži u činjenici da se seksualna industrija Tajlanda uvelike razlikuje od one na Zapadu. Poznato je da su Thai žene opisane kao brižne i nježne djevojke. U usporedbi sa ženama sa Zapada, Thai žene nude više od klasičnog seksualnog iskustva – nude zajedništvo, emociju. S druge strane, žene sa Zapada su opisane kao mnogo hladnije i one koje posao odrađuju „mehanički“. Kada emocionalnoj komponenti pridodamo egzotičan izgled djevojaka s Tajlanda, dolazimo do odgovora na prvotno pitanje.

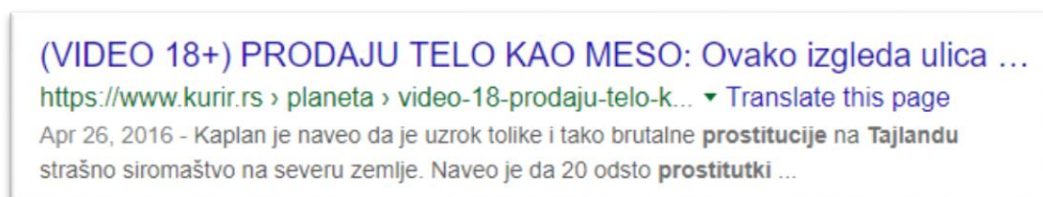
Što se tiče medijske percepcije Tajlanda u industriji zabave, istina je da su prve asocijacije najčešće negativnih konotacija. Iz tog razloga nije iznenađujuća činjenica da je 1993. engleski izdavač naišao na negodovanje tajlandske vlade opisavši Bangkok kao „grad pun prostitutki“. Izdavač se zamjerio tajlandskoj vladi jer, iako je reputacija najvećim dijelom loša, a negativna slika je neizbježna, njihov je cilj održati temeljne vrijednosti u središtu medijske pozornosti.

Još jedan potencijalno opasan problem tajlandskog turizma jest činjenica, da se u medijima velik broj javnih konotacija spram eksploatacije i prostitucije djece (posredno ili neposredno) odnosi na Tajland. Mediji su ti koji utječu na percepciju određene zemlje, a samim time i na turističku posjećenost. Poanta jest da ostale zemlje Tajland automatski povezuju s trgovinom ljudima i eksploatacijom djece za rad. Iako je to nepobitna istina, postoji i druga strana priče koja ukazuje na to da je veći broj onih koji svojevrijem ulaze u navedene poslove. (Singh i Hart, 2007: 4-10)

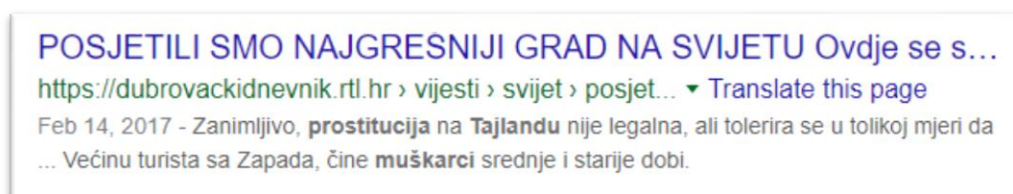
Sada slijedi nekoliko primjera medijske percepcije Tajlanda u Hrvatskoj i regiji (vidi slike):

Slika 4: Medijski prikaz Tajlanda (<https://www.blic.rs/slobodno-vreme/grad-sodome-i-gomore-ovo-je-svetska-prestonica-bluda-razvrata-i-prostitucije/vgsf6wl>)

Slika 5: Medijski prikaz Tajlanda x2 (izvor: <https://www.kurir.rs/planeta/2240489/video-18-prodaju-telo-ka-meso-ovako-izgleda-ulica-sa-najvise-prostitutki-na-tajlandu>)

Slika 6: Medijski prikaz Tajlanda x3 (izvor: <https://dubrovackidnevnik.rtl.hr/vijesti/svijet/posjetili-smo-najgresniji-grad-na-svijetu-ovdje-se-svatko-sa-svakim-neprekidno-seksa-a-sreli-smo-i-dubrovcani>)

Kao što je vidljivo iz primjera, Tajland je percipiran kao Sodoma i Gomora, mjesto razvrata i bluda, gdje se prema prostitutkama odnosi kao prema objektima. Ipak, bez obzira na sve nepovoljne uvjete u medijima, Tajland i dalje ostaje primamljivo mjesto koje godinu za godinom posjećuje sve veći broj turista. Jedina je razlika u ciljanim skupinama – manja je vjerojatnost da će Tajland biti idealna destinacija za obitelji s djecom, ali za one željne provoda, opuštanja i jeftinih usluga, bit će prvi na listi.

Kada se sve zbroji, moralno pitanje jest, je li konačni profit vrijedan svih rizika? Treba li pak uništiti seksualni turizam kako bi spasili temeljne vrijednosti? Iz ekonomsko-socijalne perspektive, činjenica jest da većina tajlandskog naroda egzistira zahvaljujući ovoj industriji. Osim toga, „svaka roba ima svog kupca“, tako da odnos ponude i potražnje, to jest statistike, govore više od ičega. Ipak, da se ta ponuda ukine, pitanje je u kojoj bi se mjeri izmijenile ciljane turističke skupine te je li ovoj grani zaista moguće u potpunosti stati na kraj. Iz tog razloga, odgovor leži u regulaciji cjelokupne industrije te nadzoru i uništavanju svih neprimjerenih praksi. (Singh i Hart, 2007: 16)

5.2. UAE – Ujedinjeni Arapski Emirati (Dubai)

Dubai je pak primjer suprotnosti zemlji poput Tajlanda. Naime, zahvaljujući mnogim prirodnim resursima i dobro razvijenoj industriji, prve asocijacije na Dubai su bogatstvo, raskoš i luksuz. Ipak, ova je zemlja puna neobičnih krajnosti – s jedne strane, moguće je uvidjeti čari života elite. Dubai krasi visoke zgrade, brojna odmarališta i skupocjeni automobili. S druge strane, stanovništvo Ujedinjenih Arapskih Emirata je pretežno religiozno. Islam, kao glavna religija, sa sobom nosi svakakve restrikcije pa su mnoge radnje u javnosti zabranjene, a samim time i kažnjive. Primjerice, zabranjeno je držati se za ruke ili ljubiti u javnosti, tijelo žene mora biti pokriveno svugdje, osim na plažama, a ispijanje alkohola nije dopušteno vjernicima.

Ipak, kada padne noć, Dubai otkriva svoju mračnu stranu – preko 30 tisuća prostitutki aktivno radi u najvećem gradu Emirata. Prostitucija je svakodnevna sastavnica hotela i barova, a svi članovi ove industrije šutke podupiru njenu ekspanziju. Razlog tome je, naravno, profit. Većina hotela prostitutkama omogućuje švedske stolove i besplatne vaučere za pića zbog brojne

klijentele koju dovode. Za Dubai je seksualna industrija najunosniji ilegalni posao, ali i dio kulture „podzemlja“. Prostitutke i eskort dame zarađuju nepojmljivo visoke iznose novca po večeri, što je glavni motivator većine djevojaka koje putuju iz inozemstva u potrazi za izvorom novca i boljim standardom života. Također, u barovima postoji izraz „Ladies Night“ (ženska noć), namijenjena za žene koje žele besplatno piti (vidi sliku 7). Ipak, pod krinkom ovakvih večeri, oglašava se upravo velik broj prostitutki u ponudi. (https://www.thesun.co.uk/archives/news/19128/dubais-dirty-secret/?fbclid=IwAR2ZY0pRhB_CBrLIFiKOzMCpD4Dkl8q4uupKjQxhyzi6BZr5rnsW2VFz pHM pristupljeno: 28.8.2019.)

Slika 7: Reklama za žensku noć u Dubaiju (izvor: ladiesnightdubai.com)

Iako se Dubai javno prikazuje kao idealna destinacija za praznike, činjenica je da muslimanski zakoni i razvratnost noćnog života odbijaju velik broj turista, posebice onih s obiteljima. Uvjeti u Dubaiju dovode do pitanja sigurnosti seksualnih radnica, s obzirom na to da je svaki njihov ilegalni pothvat kažnjiv i može rezultirati deportacijom u slučaju da se radi o inozemnoj radnici. Problem nastaje onda kada uvjeti nisu bajni, kakvima se u početku doimaju, pogotovo u slučajevima djevojaka koje dolaze raditi obične poslove, a prisilno završavaju u seksualnoj industriji.

Tako je poznat slučaj djevojke iz Australije koja je 2008. u Dubai došla raditi kao menadžerica u jednom od luksuznih hotela. Djevojka je imala smještaj u sklopu hotela, a nakon posla se zajedno s ostatkom zaposlenika odmarala u baru namijenjenom za radnike. Iako je alkohol zabranjen, australka Alicia je rekla da je zaposlenicima bilo dozvoljeno opustiti se uz alkoholna pića. Jedne večeri, soba u kojoj je odsjela je poplavila vodom. S obzirom da se nakon sanacije poplava ponovila, Alicia je upućena u bar za zaposlenike dok se problem ne rješi. U baru je

popila alkoholno piće, a tamo su se nalazili i drugi ljudi, od kojih je poznavala jednog čovjeka iz viđenja. Taj je čovjek stavio led u piće koje je popila, ne znajući da je u njemu bila droga za silovanje. Sljedeće čega se sjeća, bilo je buđenje u sobi, u polugolom izdanju i u ogromnim bolovima. Trojica zaposlenika istog hotela, silovala su ju u besvijesnom stanju.

Alicia je tražila pomoć od glavnog menadžera, jer je željela prijaviti događaj policiji, a i trebala je medicinsku pomoć. Ono što nije znala jest to da bi mogla biti u nevolji zbog popijenog alkoholnog pića. Osoblje hotela joj nije htjelo dati dokumente kako bi mogla otići u bolnicu te su joj rekli da im duguje novac. Nakon nekoliko dana provedenih u bolovima, odlučila je riskirati i otići u bolnicu, gdje je saznala da su joj, između ostalog, polomljena četiri rebra. Bolničari su ju uputili da prijavi silovatelje vlastima, što je ona i učinila. Ono što također nije znala jest to da je u Dubaiju silovanje jednako seksualnom odnosu izvan braka, a samim time i kažnjivo.

Prema njihovim zakonima, četiri muške osobe moraju biti svjedoci silovanju, kako bi bilo 100% dokazano da nije bilo pristanka ženske osobe na seksualni odnos. Cijela situacija je rezultirala time da je Alicia osuđena na tromjesečni boravak u zatvoru, a zatim i na deportaciju iz zemlje.

(<https://www.youtube.com/watch?v=6fFDvjF2RYI> pristupljeno 28.8.2019.)

Ovo je samo jedan od nebrojenih primjera gdje se poteže pitanje sigurnosti seksualnih radnika, a pogotovo onih iz inozemstva. Broj ovakvih slučajeva, teško je predočiti statistički, s obzirom na to da se većina seksualnih radnika boji prijaviti situacije poput ovih, kako u konačnici ne bi izvukle deblji kraj i bile kažnjene. Ipak, čini se da su seksualne radnice voljne riskirati vlastitu sudbinu u zamjenu za velike svote novca koje mogu ostvariti u kratkom periodu.

Nadalje, perspektiva 32-godišnjeg fotografa iz Dubaija, koji je za potrebe ovog diplomskog rada odlučio ukratko podijeliti svoja stajališta, je sljedeća: Naime, on ukazuje na činjenicu da je prostitucije u tolikoj mjeri, da je prvotnim stanovnicima Dubaija dozlogrdila cjelokupna situacija:

„Prostitucija je prvenstveno namijenjena ljudima radničke klase koji nisu osnovali obitelji. Njima je potrebna kako bi preživjeli usamljenost i riješili se nagonskih potreba. Prostitucijom se najviše bave druge rase, poput Nigerijaca, Pakistanaca, Kineza i ostalih. Što se tiče pravila odijevanja, sve ovisi o ocu obitelji i njegovim prohtjevima. Većinom su osobe koje dolaze iz tradicionalnih i „zadržanih“ obitelji te koje se izričito pridržavaju pravila. Doduše, u javnosti su zaista zabranjeni ljubljenje i fizički kontakti, ali sve drugo je dozvoljeno iza zatvorenih vrata. Prostitucija nije jednako prihvaćena, ali ju prezentiraju kao usluge masaže. Ostaviš li auto na

pet minuta nasamo, dok se vratiš nazad, možeš očekivati zataknete brojne podsjetnice za masažne usluge.“ (vidi sliku 8).

Slika 8: Prikaz svakodnevne situacije u Dubajju

Izvor: Preuzeto u cijelosti (<https://www.thenational.ae/uae/dubai-s-sleazy-massage-card-distributors-to-face-deportation-under-new-rules-1.619903>)

Zanimljivo je to što su Emirati zemlja koja se medijski prikazuje kao tradicionalna i religiozna, zapravo zemlja kontrasta – čini se da, što je zemlja konzervativnija, to je veća potreba za „oslobađanjem“, a samim time i šira ponuda usluga. Ipak, glavno je pitanje, koliko kriminalizacija ovakve industrije potiskuje jačanje iste, a koliko joj zapravo potpomaže?

Tu dolazimo do sljedeće zemlje, potpune suprotnosti svega navedenog, a to je Nizozemska.

5.3. Nizozemska

Prva pomisao na Nizozemsku u prošlosti, bile su prirodne ljepote i jedinstvena kultura koja ju obilježava. Danas je glavna asocijacija to da su prostitucija i korištenje droga legalni. Smatra se da je u seksualnoj industriji Nizozemske aktivno oko 30 tisuća seksualnih radnika, od kojih dvije trećine čine stranci. Oko osam tisuća njih radi upravo u Amsterdamu. (Ayad et al, 2012: 210)

Kada bismo usporedili percepciju Nizozemske i Tajlanda u medijima, dolazimo do potpuno različitih gledišta. Naime, Nizozemska je percipirana kao potpuno liberalna zemlja i poželjno

turističko mjesto, zbog demokratskih načela koja propagira. Također, dvije su perspektive po pitanju legalizacije opojnih sredstava i seksualnog rada – dio javnosti misli da je zbog toga neuređena, dok ju drugi smatraju jednom od najuređenijih država upravo zato što ne postoji represija vlasti po pitanju glavnih pitanja. Ipak, prostitucija je definitivno postala jedno od glavnih obilježja kulture Nizozemske. Nadalje, činjenica jest da legalizacija Nizozemskoj donosi pozamašan profit – djelomično zbog zarade u tim industrijama te također zbog povećanja broja turista na godišnjoj razini.

Amsterdam je poznat po takozvanom „Red light districtu“ zvanom Wallen – u pitanju je dio grada u kojem je od 1999. godine prostitucija dozvoljena. *Red District* je također jedna od glavnih turističkih atrakcija, a posebno je zanimljiv zbog činjenice da su seksualne radnice raspodijeljene po izlozima trgovina, odakle „mame“ novopečenu klijentelu. Prostitucija je u Amsterdamu zabilježena još u 13. stoljeću, tako da je moguće reći da je tamo, osim kulture, seksualni rad i dio povijesti. (Ditmore, 2006: 65)

U novinama *Guardian Newspaper*, konzument seksualnih usluga u *Red light districtu*, izjavio je da cijena za uslugu prostitutke iz izloga iznosi oko pedeset eura. S druge strane, djevojke iz izloga moraju spavati barem s trojicom klijenata kako bi pokrile cijenu iznajmljivanja izložbenog prozora, koja može koštati i do 150 eura.

Seksualna industrija i tržište drogama godišnje doprinose državi sa 2,5 bilijuna eura zarade, što čini 0.4 posto Nizozemskog BDP-a. (Havoscope, 2015: 61) Ipak, glavno pitanje ovdje nije vezano uz profit. U usporedbi s ostalim zemljama seksualnog turizma, ovo je mjesto u kojem je prostitucija legalna, što povlači sljedeće pitanje – je li legalizacija utjecala na smanjenje broja žrtava seksualne eksploatacije i trgovine ljudima?

Nažalost, legalizacija prostitucije i opojnih sredstava nije donijela nikakve značajne promjene u pozitivnom smislu. Dapače, nizozemska je vlada odlučila preispitati postojeće zakone. U 2011. je godini, po pitanju seksualne industrije postalo jasno da broj žrtava trgovine ljudima raste i dalje. Porast žrtava od 2010. do 2011. godine, iznosio je 24 posto – 993 žrtve, od kojih su 782 osobe iskorištene seksualno. Uočljivo je da su 2011. žrtve krijumčarenja ponajviše bili Nizozemci i Nigerijci. Ipak, porastao je i broj žrtava iz središnje Europe.

Također, zabrinjavajuća je činjenica da je zabilježen porast ilegalnih mjesta za seksualni rad. Istraživanja koja su se bavila proučavanjem reklama seksualne prirode, pokazala su da je samo 17 posto reklama legalnih, dok je 83 posto njih ilegalne prirode i nije pod nadzorom policije. Osim toga, uočen je porast prostitucije izvan *Red light district-a*, koja se odvija posvuda – u

hotelima, privatnim apartmanima, salonima za masažu. No, ono što najviše šokira jest da su zračne luke postale jedno od glavnih okupljališta za davatelje i primatelje seksualnih usluga.

Nadalje, čini se da se trgovina ljudima polako uvlači i u legalne zone – u *Red light district-u*, visoka je vjerojatnost da su većina seksualnih radnika (od 50 do 90%) žrtve mreža trgovanja ljudima koje se protežu od Mađarske, Rumunjske i Bugarske. Također, 2011. je godina specifična po slučaju kada su maloljetnice iz Nigerije uvedene u Nizozemsku pod lažnim obećanjima poslovnih mjesta. Prije no što su dobile status imigranta, članovi organizacija, natjerali su ih da napuste azile u kojima su bile smještene, a zatim ih prodali u Španjolsku i Italiju kako bi prakticirale prostituciju. (Ayad et al, 2012: 210-211)

Drugi primjer ovakve situacije, dogodio se u studenome 2011. godine, kada su 44-godišnji Nizozemac i 22-godišnji Rumunj optuženi za posjedovanje muške *escort* agencije, preko koje su seksualno iskorištavali dvanaesticu dječaka iz Rumunjske. (Ayad et al, 2012: 212)

Sagledavši sve ove situacije, u središtu pozornosti se još jednom nalazi pitanje je li dekriminalizacijom ovakvih praksi moguće postići ikakve pozitivne pomake te može li se kriminalnim organizacijama i radnjama uopće stati na kraj. Tajland, Nizozemska i Ujedinjeni Arapski Emirati, uvelike se razlikuju po državnom uređenju, kulturnim i religijskim stajalištima i odnosu prema turistima. Čak je i medijska percepcija navedenih država potpuno drukčija. Ipak, jedno je sigurno – bez obzira na situaciju u državama, trgovina ljudima i organizirani kriminal uspješno izbjegavaju svaki oblik regulacije i nadzora. Ali, obratimo li pozornost na činjenicu da države legalizacijom mogu ostvariti određenu zaradu, da seksualni radnici barem mogu prijaviti negativne ishode svog posla vlastima te da mogu voditi računa o zdravlju redovnim testiranjem, očito je da postoje nekakvi sitni pomaci, koji za državu ne znače ništa, ali za pojedinca koji radi u seksualnoj industriji možda ulijevaju malo više sigurnosti u ovom surovom svijetu.

5.4. Nevada (Sjedinjene Američke Države)

Kao što je već nekoliko puta navedeno u radu, postoje ljudi koji su u seksualnu industriju ušli svojom voljom. Ti ljudi tvrde da im dekriminalizacija prostitucije u potpunosti odgovara i nazivaju se seksualnim radnicima.

Jedini primjer legaliziranog komercijalnog seksualnog rada u Americi pronalazimo u državi Nevada. Nevadu je važno spomenuti zato što su mnoge seksualne radnice, koje rade u sklopu legalne prostitucije Amerike, često javno istupale i besramno svjedočile o vlastitim iskustvima u seksualnoj industriji. Primjerice, u kratkom dokumentarnom filmu „Sold in America: The Workers“, novinarka portala *Newsy* posjećuje jedan od ukupno dvadeset i jednog bordela u pustinji Nevade. U najelitnijem od svih koji se nalaze u ponudi, *Moonlite Bunny Ranchu*, intervjuira Tiaru Tae, jednu od nekoliko seksualnih radnica.

Na prvi se pogled doima da je seksualni rad u Nevadi percipiran kao i svaki drugi posao. Kako bi se mogle zaposliti, djevojke moraju ispunjavati određene kriterije. Prvotno, moraju biti u mogućnosti priuštiti si dozvolu tamošnjeg šerifa, a zatim proći temeljitu provjeru prošlosti. Ipak, njihov svodnik, takozvani šef, priznaje da djevojke zapošljava stereotipno pa će tako najčešće zaposliti visoku plavušu, egzotičnu djevojku te sve one koje posjeduju specifične vanjske karakteristike. Svakog mjeseca, oko tisuću djevojaka aplicira na ovo radno mjesto, što govori o činjenici da je potražnja za ovim poslom visoka. Što se tiče prihoda zaposlenica, javna kuća uzima polovicu svake zarade koju djevojke ostvare po određenom klijentu.

Seksualna radnica Tiara Tae, prvotno je radila kao egzotična plesačica, a zatim se zaposlila u navedenom bordelu. U početku nije ni sanjala da će raditi u seksualnoj industriji, iako je svakodnevno dobivala nemoralne ponude. Ipak, činjenica da je prostitucija legalna i da se djevojke redovno testiraju, u konačnici je presudila pa je Tiara pružila priliku ovom „zanimanju“. U početku je bila protivnog stava po pitanju seksualnog rada, no otkako je postala dijelom toga, kaže da je u potpunosti promijenila način razmišljanja.

Tijek radnog dana djevojaka je sljedeći: u trenutku pojave novog klijenta, oglašava se zvono koje označava poziv da se djevojke poredaju u vrstu. Dolaskom klijenta, djevojke ga pozdravljaju i predstavljaju se imenom. Zatim, klijent odabire jednu od djevojaka i tada slijedi rezervacija usluge. Naime, djevojke koje rade u bordelima imaju visoke ciljeve i točno predodređen period tijekom kojeg žele raditi ovaj posao. U Tiarinom slučaju, taj će period potrajati osam godina, što je (po njenoj računici) dovoljno vremena kako bi zaradila najmanje pola milijuna dolara za mirovinu.

Vlasnik bordela smatra da ovim načinom poslovanja osnažuje žene te je jedan od glavnih pobornika legalne prostitucije. On naglašava činjenicu da je većina djevojaka visoko obrazovana i posjeduje razne diplome te ponosno navodi da mnoge njegove radnice simultano rade u bordelu te poučavaju kao profesorice na fakultetima. Na ovaj način želi dočarati da je prostitucija nešto normalno i opće prihvaćeno. Također, djevojke koje ulaze u ovo zanimanje,

raznovrsne su i najčešće uspješne pa iz tog razloga ne bi trebali postojati klasični stereotipi o tome kako se ovim poslom bave samo djevojke koje su primorane ili prisiljene. Ipak, šef navodi jednu zanimljivu činjenicu – ako se između njega i djevojaka pojave određene iskre, otvorena je mogućnost seksualne interakcije između njih. (<https://www.youtube.com/watch?v=LRQqN0qPEus> pristupljeno 28.8.2019.)

Čini se kako su djevojke u potpunosti zadovoljne poslom u kojem se nalaze. Ipak, postoje neka moralna pitanja koja se nameću iz ovog intervjua. Primjerice, je li postojanje iskre između šefa i radnica uvjet kako bi djevojke dobile navedeni posao? Zatim, ako legalni svodnik (poput ilegalnog) ubire visoku zaradu i pri tome spolno opći sa zaposlenicama, postoji li zaista neka uočljiva razlika u odnosu prema zaposlenicama u dekriminaliziranoj seksualnoj industriji i onima u ilegalnoj? Također, ako je ovaj posao jednak drugim poslovima, kako si (bez obzira na tip posla) poslodavac može moralno dozvoliti spolnu interakciju s radnicama?

Nadalje, trenutak u kojem klijent odabire radnicu pomalo podsjeća na biranje mesa u trgovini. U svijetu feminizma, u kojem se žene bore za jednakost i izražavaju želju da ih se prestane percipirati isključivo kao seksualna bića, postoje djevojke koje svojevolumino pristaju na to u svrhu zarade. Jesu li djevojke uopće svjesne da su u ovom poslu samo roba, ili ih pak ovo čini slobodnima? S druge strane, jesu li ljudi na ostalim poslovima percipirani drukčije, ili su također zamjenjivi? Čija je kvaliteta života u konačnici viša – djevojaka koje rade u svakodnevnim zanimanjima, ili onih koje prakticiraju seksualni rad?

6. ESCORT KULTURA U MEDIJIMA DANAŠNJICE

Osim „klasične“ prostitucije, u radu je ranije spomenuto postojanje takozvane *escort* kulture. *Escorting* je sve češća pojava u današnje vrijeme, a označava osobe koje rade samostalno (bez posrednika) te na taj način ne moraju dijeliti zaradu. Jedinstvenost djevojaka za poziv, ogleda se u posebno odabranoj klijenteli te činjenici da osim seksualnih usluga pružaju i emotivno iskustvo. Drugim riječima, osim spolnog odnosa, klijentela od *escort* dama očekuje pratnju na brojnim događanjima i putovanjima, ili pak iskustvo emocionalne veze, a zauzvrat, osim novcem, djevojke obasipaju skupocjenim poklonima.

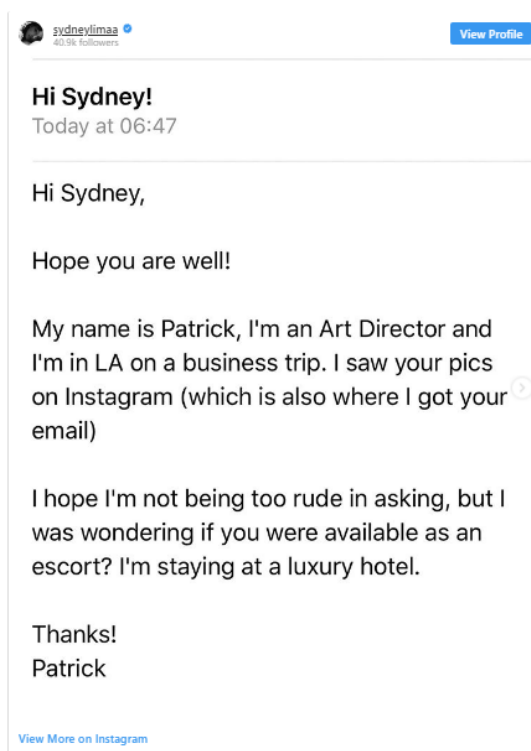
Iako, kao što je već navedeno, postoje slučajevi u kojima se *escort* djevojke oglašavaju putem različitih agencija, prvotno će u centru pozornosti biti način na koji funkcioniraju samostalne *escort* dame. Osim toga, ovo će poglavlje putem nekolicine primjera dočarati percepciju medija po pitanju navedenog zanimanja.

6.1. Instagram prostitucija

Ono što je većini ljudi nepoznanica, jest ekspanzija tzv. *Instagram* prostitucije. Naime, *Instagram* je svojom pojavom napravio velike pomake u društvu i prikovao velik broj korisnika za svoje mobitele. Moguće je reći da se dogodila *Instagram* revolucija, jer otkako je navedena platforma stasala, zasjenila je sve postojeće društvene mreže poput *Facebooka*, *Twittera* i ostalih. Ideja povezivanja ljudi kroz dnevnu objavu fotografija, u početku se činila perspektivnom i nevinom. U društvu, u kojem slika govori više od tisuću riječi, nije neobično da je ovakav pothvat opće prihvaćen jer skoro pa ne postoji osoba koja kameru ne koristi svakodnevno. Također, *Instagram* je omogućio brojnim umjetnicima i poduzetnicima lakši proboj na tržište, a prvobitnu ideju spajanja ljudi kroz foto dnevnike, nadmašile su brojne mogućnosti u poslovnoj sferi koje navedena platforma omogućava. To je kumovalo pojavi „influencera“ i brojnih imena za koja inače vjerojatno ne bismo imali priliku ni čuti, no u *Instagram* zajednici oni vode glavnu riječ.

Ipak, čak i najbolja ideja na svijetu, sklona je anomalijama. Ništa ne može biti u potpunosti pozitivno ili negativno. Ono s čime rukovodimo je samo oruđe, a na nama je na koji ćemo ga način iskoristiti. Iz tog razloga, nije neobična činjenica da su *Instagram* ubrzo preplavili raznovrsni predatori te da je aplikacija iskorištena i za prostituciju.

Jedna od visoko pozicioniranih djevojaka u svijetu *modelinga*, Sydney Lima, za britanski je *Vogue* odlučila javno progovoriti o nemoralnim ponudama koje su dio svakodnevice u *Instagram* zajednici. Sydney je dala primjer iz vlastitog iskustva, kada je primila *e-mail* od čovjeka po imenu Patrick, koji ju je (nakon što je vidio njene fotografije) priupitao bi li mu se htjela pridružiti u luksuznom hotelu kao hostesa (vidi sliku 9). (<https://www.vogue.co.uk/article/sydney-lima-dark-side-of-instagram> pristupljeno 28.8.2019.)

Slika 9: Primjer razgovora između modela i klijenata na Instagram-u

Izvor: *Vogue*, <https://www.vogue.co.uk/article/sydney-lima-dark-side-of-instagram>

Reakcija ovog modela ukazuje na činjenicu da postoje i djevojke koje nisu uključene u ovu industriju i svoj novac zarađuju izričito *modelingom*. Ipak, postoji i druga strana priče, koja se odnosi na novu generaciju seksualnih radnika. Tako je jedna od njih, pod pseudonimom Katherine, dala intervju za portal *InsideOver*.

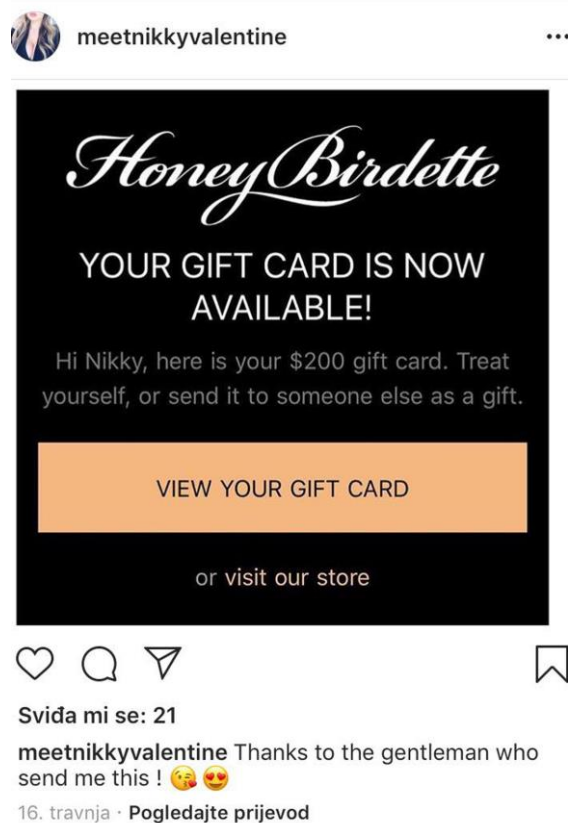
Katherine ukazuje na činjenicu da u javnosti postoji uvriježeno mišljenje kako *Instagram* modeli zarađuju velike svote novca reklamiranjem i sponzorstvom. Ipak, istina je surovija od toga – nepobitno jest da je moguće zaraditi poštene novce, ali ne toliko da bi svakodnevno

posjećivao različite *jet set* lokacije: „Realnost je da su većina Insta – modela koje vidamo kako svakodnevno poziraju na plažama i odsjedaju u najluksuznijim hotelima zapravo unajmljene za seks. Svi u industriji to znaju, ali se čuva u tajnosti“. Katherine kaže da klijenti najčešće dolaze s Bliskog istoka. Dogovor usluge se najčešće odvija u porukama na *Instagramu*, gdje se „kupci“ javljaju djevojkama s ponudama o putovanjima. Nakon toga, razgovor se nastavlja na aplikacijama koje vlasti ne nadziru. (<https://www.insideover.com/society/instagrams-prostitution-secret.html> pristupljeno 28.8.2019.)

Također, veliki je naglasak upravo na fotografiji, jer kako prodati proizvod ako marketing ne zadovoljava kriterije? *Escort* dame najčešće objavljuju fotografije provokativnog sadržaja koje privlače ciljanu klijentelu. Osim toga, iz arhive koju objavljuju, primjetno je da su na egzotičnim lokacijama koje posjećuju uvijek same na fotografijama. Zatim, osim *dama noći* koje su na glasu kao elitne prostitutke, jednostavnim „surfanjem“ *Instagram* tražilicom, moguće je „zaroniti“ u bespuća *Instagram* prostitucije i uvidjeti ostatak hijerarhijske ljestvice usluga.

Nepobitan je podatak da dokazi o ilegalnom seksualnom radu postoje *online*, a što je zabrinjavajuće, dostupni su svima pa tako i maloljetnicima koji nerijetko koriste društvene mreže poput *Instagrama*. Iako *Instagram* u Pravilima korištenja izričito zabranjuje ovakav tip eksploatacije, nejasno je čine li administratori dovoljno po tom pitanju da spriječe ova zbivanja. Tako je uočen porast takozvanih *hashtagova*, to jest oznaka koje omogućavaju lakši pronalazak ovakvih usluga. Primjeri tih oznaka su #sexwork, #escort, #gfe (Girlfriend Experience, što znači potpuni doživljaj), #instasexwork, #instart, #instaescort i ostali. Zabrinjavajući je podatak da hashtag #escort u satu pogleda preko 500 tisuća osoba. (<https://ritetag.com/best-hashtags-for/sexworker> pristupljeno 28.8.2019.)

Sada slijede primjeri s *Instagrama*, gdje je moguće vidjeti način na koji se djevojke oglašavaju, ili pak hvale poklonima koje su dobile.

Slika 10: Pokazatelj razmjene usluga između escort dame i klijenta na Instagram-u (izvor: Instagram, <https://www.instagram.com/p/BwUsBwzA-Gj/>)

Slika 11: Način oglašavanja escort dama na Instagram platformi (izvor: Instagram, <https://www.instagram.com/p/Bm3R8EgFYQf/>)

6.2. Starlete 21. stoljeća

Termin *starleta* potječe od talijanske riječi „starletta“, što u prijevodu znači zvjezdica. Ovaj se pojam prvi put pojavio još u 30-ima, kada je u Hollywoodu označavao mlade glumce u usponu. Ipak, navedeni termin danas poprima potpuno novo značenje. Smatra se da se starletama nazivaju djevojke bez nekog posebnog talenta, ali koje sudjeluju u javnom životu i medijski su eksponirane.

Razvoj društvenih mreža, pogodovao je njihovoj ekspanziji, a nerijetko se pojavljuju u *reality* emisijama, pred kamerama izvode estetske operacije ili pak pišu knjige i blogove. Starlete su svojevrsna preteča pojmu *influencera*, samo što one vlastiti uspjeh grade prvenstveno na fizičkom izgledu, dok je kod *influencera* ipak pitanje marketinga i cjelokupnog proizvoda koje nude. Najpoznatija svjetska starleta jest Kim Kardashian, koja je uzor mnogim mladim djevojkama diljem svijeta. Ipak, u usporedbi s američkima, starlete s Balkana zarađuju puno manje svote novca. (<https://www.znacenjereci.com/starleta/> pristupljeno 1.9.2019.) Starlete se na našim prostorima percipira kao djevojke koje se pojavljuju gole na naslovnicama, snimaju „kućne video uratke“ i izlaze s poznatima na estradi. Tako je novinar Vedran Strukar rekao da su one posvuduše za koje ljudi misle da žive glamurozno, dok je istina potpuno suprotna. (<https://www.rtl.hr/tabloid/zabava/1090818/koja-je-definicija-zanimanja-starlete/> pristupljeno 1.9.2019.)

Očito je da starlete uživaju velik medijski prostor, a nitko zapravo ne zna zbog čega. Nepobitna je i tvrdnja da *seks prodaje*, a tabloidi zarađuju upravo na tome što publika traži, što su u ovom slučaju osobe poput starleta. Ipak, zabrinjavajuća je činjenica da, u usporedbi sa ženama koje su u životu imale određena znanstvena, sportska, umjetnička ili slična postignuća, starlete krađu većinu svjetala reflektora. Ni to čak ne bi bilo toliko neočekivano, jer je ipak riječ o industriji zabave, da se ne povlači pitanje ponude uzora na koje se mlade djevojke mogu ugledati. Naime, ako im se svakodnevno servira samo lažni sjaj luksuznog života koji obećava mnogo, a traži „malo“, kako bi iste mogle stvoriti ambiciju za nekim većim postignućima?

Također, javna je tajna da je većina starleta povezana upravo sa seksualnom industrijom i da su nerijetko i same njezin dio. Imamo brojne primjere djevojaka s balkanske estrade, čiji su istupi medijski popraćeni, a nerijetko je moguće pronaći i cjenik njihovih usluga. Tako je, primjerice, Milica Živanović (poznata pod nadimkom Mimi Oro) uhićena zbog sumnje da radi kao elitna prostitutka i kažnjena novčanom kaznom od 3.700 kuna. Zatim, srpska starleta Sandra Meduza (koja je sudjelovala u *reality showu Parovi*), ima cjenik usluga, gdje je cijena njezine fotografije

oko 750 kuna, dok je provokativni video 350 kuna. Večera s Meduzom stoji 750, dok reklama na kojoj se vidi njen glavni atribut košta 2.200 kuna. „Neki nude od 200 do 500 eura i to su uglavnom naši ljudi. Bilo je i nekoliko stranaca koji su mi ponudili tisuću do dvije tisuće eura, ali ja ne pristajem na takve ponude“, rekla je Meduza.

Ipak, postoje i starlete koje su požalile zbog svoje prošlosti, a jedna od njih je Anđela Arnautović, poznatija kao Anđela Veštica. U prošlosti je snimala pornografske filmove, a sada se upustila u svijet glazbe te njene pjesme imaju milijunske pregleda. (<https://www.24sata.hr/show/snimaju-pornice-mlate-se-kad-stignu-i-obozavaju-bitigole-597991> pristupljeno 1.9.2019.)

Ono što je zaista šokantno jest činjenica da društvo spektakla prihvaća ovakve slučajeve, bez obzira na nebrojeno mnogo ilegalnih stvari vezanih uz seksualni rad koje se odvijaju u pozadini. Iako starlete nailaze na osude društva, čini se da u konačnici ipak prevladavaju laki sadržaji kojima se „običan“ narod hrani.

6.3. Stereotipi vezani uz seksualnu industriju

6.3.1. Pornografija

Pornografija je pojam iz seksualne industrije koji se usko povezuje s prostitucijom. Osim prodavanja seksualnih usluga, seksualnom radu dodatno pripadaju kategorija snimanja pornografskih sadržaja te egzotični ples i striptiz. (Draženić, 2013: 9) Pornografija je, zahvaljujući razvoju interneta, postala jedna od najbrže rastućih profesija. 2001. godine, dva posto svih internetskih stranica iznosili su pornografski sadržaji – njih čak 74 tisuće. Procijenjeno je da je pornografska industrija svakim danom bogatija za 20 tisuća novih stranica. (Good, 2005: 146)

Glumce porno industrije, najčešće se ne oslovljava kao porno zvijezde, nego kao talente. Ovaj termin služi kako bi glumci bili odvojeni od uloge koju igraju u određenom filmu te kako bi očuvali legitimitet i prihvaćenost ove profesije u medijima. Što se tiče pitanja zarade, situacija je slična kao i kod prostitutki. Većina porno glumaca ne zarađuje velike svote novca. Najveći dio zarađuje dovoljno za potrebe skromnog života. Glumice su prosječno plaćene između 300 do 1000 dolara po ulozi, a temeljne kriterije zarade čine popularnost i iskustvo glumaca.

Ipak, ovo je jedna od rijetkih industrija u kojoj žene zarađuju više od muškaraca. Muškarci su plaćeni čak 50 posto manje od kolegica ženskog spola. S obzirom da je najveći dio ciljne publike muškog spola, moguće je zaključiti da ova industrija opstaje zahvaljujući ženama, a sukladno tome, njihova su primanja veća.

Popularnost je glavna karakteristika ove industrije, a time i jedan od temeljnih razloga zbog kojih osobe uopće postaju dijelom iste. Časopisi svijet pornografije reklamiraju kao glamoruzan i poželjan. Iako je slava jedan od glavnih čimbenika opstanka određenih pornografskih zvijezda, ona također može biti i pogubna za njihovu trajnost. Zašto? Zato što u ovoj industriji vrlo brzo može doći do zasićenja određenim licima. Prosječno „trajanje“ glumice u svijetu pornografije iznosi do dvije godine, dok je kod muškaraca (iako su plaće niže) vijek dulji pa u poslu mogu ostati i do 15 godina.

Porno glumice su pod stalnim pritiskom publike i velike konkurencije pa moraju ulagati u svoj fizički izgled, ali se i promovirati snimanjem intervjua, potpisivanjem autograma, poziranjem za časopise i ostalim. Iako je ovaj posao slobodniji od ostalih poslova koji su plaćeni jednako, od glumaca se, kao i u drugim profesijama, očekuje visoka razina fleksibilnosti te profesionalnosti. Tako industrija ne trpi aljkavost, neorganiziranost i nepoštivanje dogovora, a svima koji se ne pridržavaju pravila, vijek je izrazito kratak.

Naime, važno je napomenuti da su pornografska industrija i erotični plesovi vrlo bliski, upravo zato što većina pornografskih glumica svoje početke ima u svijetu erotike. S druge strane, čest je slučaj pornografskih zvijezda koje postaju dijelom plesne industrije, zato što njihova popularnost pomaže rastu rejtinga plesnih klubova u kojima nastupaju. Iz tog razloga, ples također postaje jedan od mogućih izvora zarade. (Weitzer, 2010: 50-60)

Što se tiče stigmatizacije porno industrije, u javnosti postoji percepcija da su pornografske zvijezde isključivo žrtve trgovine ljudima. Osim toga, u društvu dominira tabu po pitanju ženskog orgazma, jer ljudi ne vjeruju u to da žene mogu uživati u seksu pred kamerama jednako koliko i muškarci. Tako je slavna porno zvijezda Asa Akira u jednom intervjuu (osvrnuvši se na viđenje društva) izjavila sljedeće: „Trepni dvaput ako te drže u zatočeništvu“. (<https://www.youtube.com/watch?v=3Ch7IiK2Ubs> pristupljeno 1.9.2019.)

Iako postoje mnogi slučajevi u kojima su određene osobe podvođene ili prisiljene postati dijelom industrije, velik se broj radnika ipak svojevrijedno odlučuje za snimanje pornografije. Ponekad, osobe postaju slavne snimanjem amaterskih kućnih uradaka, što im otvara mnoga

vrata u svijetu pornografije. Također, postoje slučajevi u kojima starlete ili seksualni radnici, čije su profesije bliske ovoj, putem različitih veza ulaze u navedeni posao. Iako javnost smatra da su radnici u pornografskoj industriji žrtve trgovanja ljudima, ista ta javnost svakodnevno provodi nebrojeno mnogo sati gledajući raznovrsne pornografske sadržaje, ali i prateći živote porno zvijezda poput praćenja kojekakvih „influencera“. Iz tog razloga, emocije prema ovoj industriji variraju od žaljenja porno zvijezda do divljenja.

Kao primjer jedne od najpopularnijih pornografskih zvijezda svih vremena, ističe se Jenna Jameson. Jenna je porno glumica koja je svoju karijeru u snimanju filmova za odrasle započela još davne 1993. Tri godine kasnije, postala je megapopularna zvijezda i prva osoba u porno industriji koja je osvojila tri prestižne nagrade – FOXE Video Vixen te nagrade XRCO-a i AVN-a za najbolju novu starletu. (Good, 2005: 147) Iako je Jenna završila s karijerom porno glumice, njena je popularnost i dalje dovoljno visoka da bi se o njoj izvještavalo, a na *Instagramu* broji preko 400 tisuća vjernih pratitelja koji slušaju njene savjete o prehrani i zdravom načinu života (vidi sliku 12).

Slika 12: Instagram profil bivše porno zvijezde Jenne Jameson (izvor: Instagram, <https://www.instagram.com/p/Bz4aTJkB-23/>)

6.3.2. Erotski plesovi

Ples na šipki je u prošlosti populariziran kao sport kojim su se prvotno bavili muškarci. S vremenom, postao je glavna značajka striptiz klubova. Striptizete su razlog zbog kojeg se ovaj ples u društvu percipira stereotipno. Naime, na spomen ovog zanimanja, javnost odmah pomišlja na striptiz pred publikom. Ipak, realnost je drukčija – na šipki se događa vrlo malo skidanja. U središtu točke, zapravo je sam ples. Djevojke egzotičnim pokretima pokušavaju šarmirati klijente koji su spremni platiti više, kako bi u zasebnim prostorijama za njih izvele privatni ples, a tek tada dolazi do skidanja. (<https://www.polefitfreedom.com/pole-fitness-vs-stripping/?fbclid=IwAR2N9KAfd4wcgXin6Sj4OrC0L4nA0sRhuaPX5PkI1YWGwiPYv01ScdUS7Ak> pristupljeno 1.9.2019.)

Ekspanzijom interneta i informacija, ples na šipki postaje primamljiv širim masama ljudi. Zahvaljujući tim promjenama, on odavno nije rezerviran samo za noćne klubove i seksualnu industriju, nego postaje jedan od primarnih načina rekreacije u svijetu *fitnessa*. Mnoge se žene, u želji povezivanja sa svojom senzualnom stranom, ili pak održavanja jake fizičke spremne, odlučuju za sate takozvanog *pole dancinga*. Ipak, iste te žene često nailaze na osudu javnosti, upravo zbog percepcije navedenog plesa kao namijenjenog vizualnom udovoljavanju potrebama muškaraca. Iz tog razloga, žene često šute o prakticiranju ovog hobija.

Naime, sličnosti između *fitness* plesačica na šipki i striptiz djevojki postoje, ali se ogledaju u izboru odjeće koja ih čini seksipilnim te u brojnim akrobacijama kojima se služe prilikom nastupa. S druge strane, glavna razlika između ovih dviju strana je to da striptizete svojim plesom zarađuju, dok rekreativne plesačice plaćaju sate plesa u plesnim studijima. Ipak, glavna poveznica leži u činjenici da obje strane svakodnevno svjedoče prozivkama na temelju odabira ovog zanimanja ili hobija.

Ali, u javnosti raste sve veći broj žena koje se ne srame svog poziva i protive se stigmatizaciji navedene prakse, bila ona pitanje *fitnessa* ili striptiza. Kako je u današnje vrijeme u porastu važnost *hashtagova*, koji su iz običnih oznaka u tražilici prerasli u društvene pokrete, nije iznenađujuće da su se pojavili i oni vezani uz društvenu percepciju plesa na šipki. Djevojke koje su fokusirane na *fitness* stranu priče i nemaju ambicije baviti se ikakvim kontekstom striptiza i zadovoljavanja muškaraca, ispod fotografija i videa na *Instagramu* objavljuju *hashtag* #NotAStripper (nisam striptizeta). S druge strane, djevojke koje su ponosne zanimanjem kojim se bave, odgovorile su *hashtagom* #YesAStripper. ([https://www.polefitfreedom.com/pole-](https://www.polefitfreedom.com/pole-fitness-vs-)

stripping/?fbclid=IwAR2N9KAfd4wcgXin6Sj4OrC0L4nA0sRhuaPX5PkI1YWGwiPYv01ScdUS7Ak pristupljeno 1.9.2019.)

Naime, stigma nije isključivo vezana uz ples na šipki. Stereotipi (u manjoj ili većoj mjeri) postoje i kod drugih plesova, kao što su ples na stolici, burleska, trbušni ples i ostali te se za sve njih smatra da potječu isključivo iz seksualne industrije. Žene koje se nikada nisu usudile probati egzotične plesove najčešće imaju rezerviran stav prema njima. S druge strane, muškarci si većinom daju za pravo besramno tražiti da žene „pokažu što znaju“ i izvedu navedene plesove za njih, kao da se to od njih očekuje. Još jedan od plesova koji je uzdrmao društvenu zajednicu i zaradio moralne osude s jedne, a ovacije s druge strane je takozvani *Twerk*.

Twerking je vrsta plesa koja u određenim orijentalnim kulturama postoji još od pamtivijeka. Ipak, u modernim, ali konzervativnim i patrijarhalno nastrojenim društvima, populariziran je u 21. stoljeću. Postfeminističko stajalište smatra da žene trebaju biti slobodna i osnažena bića koja imaju pravo izražavati svoju seksualnost i identitet onako kako žele. Javnost osuđuje ovaj ples mnogo više od ostalih plesova, jer se smatra da njegove pobornice simuliraju seksualne pokrete kojima pozivaju muškarce na spolni odnos. Osim toga, djevojke koje *twerkaju*, automatski su percipirane kao seksualne radnice, jer kao i striptizete, zarađuju snimanjem spotova i nastupima u noćnim klubovima.

Pristaše ovog pokreta naglašavaju da *twerk* kao ples ne predstavlja glavni problem – nije stvar u tome što djevojke „tresu“ glavnim atributom na televiziji, niti je bitna hiperseksualizacija spotova i filmova, nego činjenica da se muškarci ne znaju nositi s vlastitim seksualnim emocijama.

Djevojke se oduvijek uči kontroli, kako svojim načinom odijevanja ili ponašanja ne bi isprovocirale muškarce, a muški spol se percipira kao nagoniska bića koja ne mogu suzdržati animalističke porive. (http://lonelytable.net/features-1/2015/twerking-the-issue-and-whats-really-behind-it?fbclid=IwAR3NHsa5oOgJo4U7cH9bgXDPGWcfL_heq67Jjks6sUK1K6EohT5xVCjzgFg pristupljeno 1.9.2019.)

7. PRIMJERI POPULARIZACIJE PROSTITUCIJE I *ESCORT* KULTURE U MEDIJIMA

U ovom će poglavlju diplomskog rada biti objedinjeno mnoštvo primjera popularizacije prostitucije i *escort* kulture u medijima. Činjenica jest da se percepcija seksualne industrije svakim danom mijenja te nailazi na prihvaćanje prvenstveno mlađih generacija. Iz tog razloga nije neobično što je zabilježen porast ove tematike u medijima i umjetnosti.

U usporedbi s prošlošću i 'guranjem pod tepih', danas su prostitutke i *escort* dame često glavni junaci serija i filmova, o ovim temama se stvaraju pjesme, a novine su prepune članaka o savjetima kako postati *escort* dama, o tome koliko prostitutke naplaćuju vlastite usluge i slično. Čak je i modni svijet odlučio crpiti inspiraciju iz navedenih uloga, a čini se da zabrinutost trgovinom ljudima i seksualnom eksploatacijom polako padaju u drugi plan.

7.1. Filmska industrija

Što se tiče kinematografije, prostitucija i *escort* kultura od početaka igraju veliku ulogu u njenom stvaranju. Ipak, nekolicina je istaknutih i nezanemarivih primjera pojave *escort* dama, koje će u ovom diplomskom radu biti spomenute upravo zato što se mnoštvo mladih djevojaka ugleda na njih, citirajući ih na društvenim mrežama i oponašajući ih.

7.1.1. Doručak kod Tiffanyja

Prva pomisao na glumicu Audrey Hepburn asocira na pojam ikone. Naime, Audrey je glavni uzor većini djevojaka, djelomično zbog stila, ali najviše zbog uloge kojom se proslavila u filmu *Doručak kod Tiffanyja* iz 1961. godine. Audrey glumi ekscentričnu partijanericu Holly Golightly. Film je spomenut u ovom diplomskom radu upravo zato što je idealan primjer popularizacije *escort* kulture u industriji zabave današnjice. Naime, Holly je djevojka koja teži glamuru, a svakodnevno izlazi s muškarcima koji ju obasipaju pažnjom i luksuznim poklonima. Ipak, razlika između Holly i tipične *escort* dame je ta što Holly ne spava s muškarcima. (<https://blingsis.com/en/audrey-hepburn-breakfast-at-tiffanys/><https://blingsis.com/en/audrey-hepburn-breakfast-at-tiffanys/><https://blingsis.com/en/audrey-hepburn-breakfast-at-tiffanys/> pristupljeno 1.9.2019.)

Doručak kod Tiffanyja je jedan od glavnih filmskih klasika koji se mogu svrstati u kinematografski kanon. Ali, naglasak je na činjenici da ljudi (naročito publika ženskog spola)

koji gledaju film, percipiraju Holly kao snažnu i samostalnu djevojku koja iskorištava muškarce za vlastite potrebe, a ne kroz stigmatu da svoje vrijeme poklanja u svrhu ostvarenja materijalnog.

7.1.2. Zgodna žena

Zgodna žena je jedan od najpopularnijih filmova današnjice, a snimljen je 1990. u SAD. U ovom filmu Julia Roberts utjelovljuje hollywoodsku prostitutku Vivian, koja igrom slučaja dobiva priliku praviti društvo bogatom i privlačnom poduzetniku Edu u njegovom penthouseu za visok iznos zarade od 3000 dolara na tjedan. Ova je priča zapravo pokazatelj društvenih vrijednosti, gdje dvije potpune krajnosti imaju zajednički cilj, a to je novac.

Naime, film *Zgodna žena*, primjer je dviju različitih perspektiva seksualne industrije. Prva je percipirana kroz „ružičaste naočale“ i iskrivljuje mnoge vrijednosti, dok je druga sirova i puna stereotipa. Prvotno, važno je spomenuti patrijarhalno gledište po kojemu muškarac (u ovom slučaju Ed) dolazi kao spasitelj koji Vivian omogućuje materijalnu sigurnost u zamjenu za njenu pažnju. S druge strane, Vivian je percipirana kao nestabilna te postaje rob vlastitih emocija i zaljubljuje se u Eda. Naravno, sve završava *happy endom*. (Campbell, 2006: 328)

Problematika leži u tome što je realnost mnogo surovija – rijetko koja djevojka ima tu „sreću“ da njeni klijenti posjeduju mnoge kvalitete, to jest da su privlačni i bogati. S druge strane, kao i u *Doručku kod Tiffanya*, obasipanje djevojaka novcem i poklonima, bez očekivanja seksualne usluge zauzvrat, na razini je znanstvene fantastike, jer, realnost je takva da najčešće obje strane iziskuju nekakvu korist. Na kraju dana (kako tvrde pobornici seksualnog rada), sve je to samo posao - zar ne? Ipak, pozitivna strana ovog filma jest to što je na neki način poučan, s obzirom na to da je tijekom cijelog filma osjetna izrazita društvena marginalizacija seksualnih radnica pa gledatelji mogu uvidjeti i rizike ovog zanimanja.

7.1.3. Surferica Bruna

Surferica Bruna film je iz 2011. godine koji je temeljen na stvarnom životu brazilke Raquel Pacheco. Iako Raquel nije stasala kao kulturološki fenomen poput glavnih ženskih likova *Zgodne žene* i *Doručka kod Tiffanya*, njena je priča vrijedan primjer upravo zato što je istinita i prikazuje seksualnu industriju onakvom kakva jest.

Naime, Raquel je bivša seksualna radnica koja je privukla pažnju medija objavivši blog o iskustvima s klijentima. Javnost je osvojila do te granice da je na temelju njenog života snimljen navedeni film, a osim toga, objavila je i vlastiti dnevnik, zvan „Slatki otrov škorpiona: dnevnik jedne prostitutke“. (<https://www.jutarnji.hr/arhiva/brazilska-prostitutka-blogerica-napisala->

bestseller/3361478/ pristupljeno 1.9.2019.) Radnja filma prati njen život od sedamnaeste godine, kada je buntovno napustila obitelj i obrazovanje kako bi postala djevojka na poziv. Nakon određenog vremena, napisala je blog o vlastitim iskustvima, koji je s vremenom postao megapopularan. (<https://www.imdb.com/title/tt1587828/> pristupljeno 1.9.2019.) Danas Raquel ima pozamašne svote novca na računu. Ipak, to što je film snimljen po njenom životu je odličan primjer prikaza surovog svijeta *escort* kulture te dokaz koliko je jednostavno posrnuti ili nastradati. Tako vidimo primjere različite klijentele, a uočljivo je i to da seksualna industrija otvara vrata paklu droge i ovisnosti. Iz tog je razloga ovaj film vrijedan spomena, jer iako „veliča“ *escort* kulturu kao nešto poželjno, pokazuje da je „put do zvijezda“, to jest do profita, zaista trnovit.

7.1.4. Prevarantice s Wall Streeta

Dugo najavljivani film koji je 13. rujna 2019. godine ugledao svjetlo dana u kinima, snimljen je po istinitoj priči o dvjema djevojkama koje su se kasnih dvijetisućitih bavile zanimanjem striptizete. Djevojke su smislile brz način zarade, drogirajući najbogatije klijente s Wall Streeta u striptiz klubu. Jennifer Lopez, koja ima glavnu ulogu, za potrebe filma, išla je na satove plesa na šipki. Također, u stvaranju filma sudjelovala je i Cardi B, jedna od najpopularnijih *rap* zvijezda današnjice, na koju se ugledaju brojne adolescentice. Ipak, ono što je posebno zanimljivo jest to da je Cardi B, prije no što je postala svjetski poznata, bila striptizeta. Također, na svom je *Instagram* profilu priznala da je tijekom tog razdoblja drogirala i pljačkala klijente. (<https://www.elle.com/culture/movies-tv/a26872617/hustlers-movie-spoilers-rumors-news-date-cast/> pristupljeno 1.9.2019.)

S obzirom na broj sljedbenika koje navedene zvijezde imaju, očekuje se da će ovaj film doseći visoku gledanost. Ipak, nevezano uz film, moralno je upitno kakav uzor osoba s kriminalnom prošlošću poput Cardi B može biti mladim neafirmiranim djevojkama? Iako su seksualna industrija i organizirani kriminal oduvijek bili usko povezani s filmskom i glazbenom industrijom, čini se da je u današnje vrijeme to nadraslo u svojevrsni pokret.

Nadalje, uočljivo je da su ovi primjeri u diplomskom radu samo vrh beskonačnog ledenjaka. Očito je da je industrija zabave današnjice temeljena na seksu, novcu i nasilju više nego ikad u povijesti, što će biti posebno uočljivo na primjerima glazbe. Naime, ovaj diplomski rad još jednom povlači pitanje vrijednosti mladih. Nepobitno je da su takozvane „Instagram generacije“ prvenstveno koncentrirane na slavu, a samim time i na novac. Također, izgleda da

se predodžba samostalne i osnažene osobe ženskog spola iskrivila u sliku osobe koja svojim tijelom može postići sve što želi. Ništa od navedenog nije začuđujuće, s obzirom na „kulturu lajkova“ koja vlada, a koja navodi žene na potrebu za konstantnim prihvaćanjem drugih, često nepoznatih ljudi. Pitanje jest, zašto vrednujemo izgled i zaradu više od vlastite sigurnosti? Kada usporedimo ostala zanimanja, koja su nažalost plaćena manje, a iziskuju puno više rada, zašto mlade djevojke sve češće odabiru nemoralne, ali brže načine zarade, dok su razna zanimanja gdje je potrebno uprljati ruke percipirana kao malograđanska?

7.2. Glazbena industrija

Kao što je ranije navedeno, seksualna industrija je uvelike utjecala na *hip hop* kulturu. Tako je, primjerice, moguće uočiti da su mnogi *hip hop* izvođači pokupili modni izričaj svodnika (vidi sliku 13). Na fotografiji je moguće vidjeti dvojicu slavni *rap* izvođača, 2-Paca i Snoop Dogga.

Slika 13: Primjer modnog stila hip hop zvijezda koji je inspiriran modom svodnika

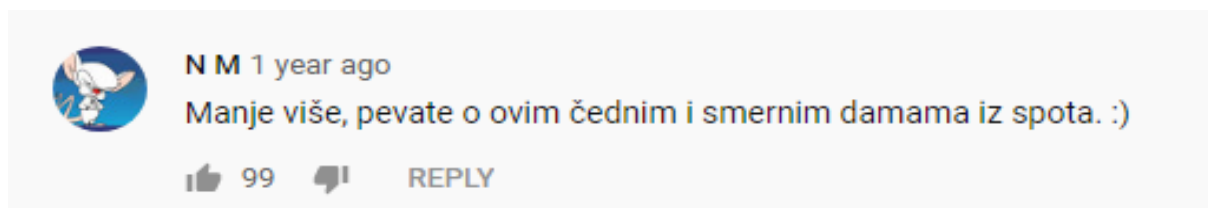
Izvor: preuzeto u cijelosti (<https://www.complex.com/music/2014/05/rappers-dressed-like-pimps/snoop-dogg-and-2pac>)

Osim mode, brojni izvođači su u *escort* kulturi pronašli inspiraciju pri pisanju pjesama. Tako je, primjerice, jedna od slavni pjesama *hip hop* izvođača 50 Centa, pjesma eng. *Pimp*

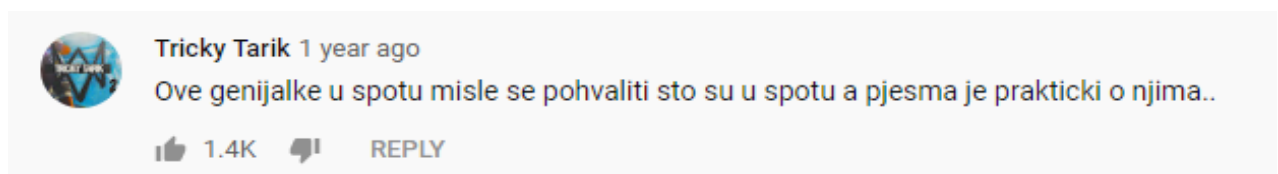
(svodnik), pjesma u kojoj 50 Cent opisuje ponašanje dama noći i naziva sebe svodnikom, iako se to „ne može protumačiti na temelju onoga što drugi pričaju ili što on posjeduje“. (<https://songmeanings.com/songs/view/3530822107858484814/> pristupljeno 1.9.2019.) Ova pjesma na platformi *YouTube* broji preko 334 milijuna pogleda, što je izrazito velik broj s obzirom na činjenicu da se radi o tematici organiziranog kriminala i podvođenja žena, nevažno je li istinita ili je samo inspirirana seksualnom industrijom. Ovo je još jedan od brojnih pokazatelja da seks prodaje sve.

Sljedeći primjer dolazi s domaće estrade, konkretnije iz Osijeka, a u pitanju je pjesma *hip hop* dvojca Krankšvester pod nazivom *Dubai*. Krankšvester se u ovoj pjesmi satirično dotiče tematike o kojoj je bilo riječi u ovom diplomskom radu, a to je seksualni turizam koji se odvija u Dubajju.

Ova pak pjesma na *YouTubeu* ima preko tri milijuna pogleda, što je za naša područja zaista visok broj. Osim što rejting ukazuje na prihvaćenost Krankšvestera među mlađim generacijama, primjetno je i da one podržavaju javno prozivanje tabu tematike kroz sarkazam. Ipak, ono što je uočljivo, a na što su se mnogi osvrnuli u komentarima, jest činjenica da su djevojke u videospotu oskudno odjevene i plešu takozvani *twerk*. Moguće je primijetiti kako se ljudi obrušavaju na navedene djevojke i poistovjećuju ih s tekstom pjesme (vidi slike 14 i 15). (<https://www.youtube.com/watch?v=b9awdzNFh1k> pristupljeno 1.9.2019.)

Slika 14: Screenshot komentara na YouTube platformi (izvor: YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=b9awdzNFh1k>)

Slika 15: Screenshot komentara na YouTube platformi (izvor: YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=b9awdzNFh1k>)

Sljedeći je primjer Milena Janković, poznatija kao Mimi Mercedes. Ona je djevojka koja je svojim *hip hop* pjesmama bez dlake na jeziku privukla pažnju javnosti. Mimi Mercedes s jedne strane kritiziraju, a s druge fanatiziraju. Mimi u svojim pjesmama pomalo agresivno promiče emancipaciju žene, pogotovo u svijetu kriminala. Uz lakopamtljive melodije, nije neobično da njene pjesme dosežu milijunske preglede.

Jedan od primjera njenih pjesama je *Bakšiš*, čiji stihovi refrena glase:

„Ples u krilu u mom stilu,
nikoga ne ostavlja ravnodušnim.
Ples u krilu, ne na silu,
prvo moraš nešto da mi ponudiš.“

Jasno je da se u pjesmi spominju striptizete i očita poruka da uvijek moraju uzeti napojnicu za ples koji izvode, jer zahvaljujući tim napojnicama one plaćaju putovanja i ostale „hirove“. Što se tiče videospota, cijelo vrijeme dominiraju polugole djevojke koje izvode ples na šipki, dok je Mimi obučena u bundu s lancem oko vrata, što automatski asocira na modni izričaj svodnika. (<https://www.youtube.com/watch?v=N581C5MXr4M> pristupljeno 1.9.2019.)

Na prvu, ovaj videospot u centar pozornosti stavlja klasične čimbenike – seks, novac i promiskuitet, a zatim to promovira pod nešto poželjno. Ali, Mimi je u intervjuu za *Balkan Info* naglasila da je njen cilj prenijeti jake poruke. Također, priznaje da su njeni tekstovi sirovi i besramni, ali se u razgovoru ipak dotaknula te problematike, ukazavši na to da su vulgarnost i pretjerana seksualizacija postali nešto svakodnevno. Dakle, iako je njen prvotni cilj bio šokirati i provocirati ljude, danas kontrira vlastitim metodama iz prošlosti. (<https://www.youtube.com/watch?v=hDInXmEprwY> pristupljeno 1.9.2019.)

Razumljivo je, da je u moru sličnog, u industriji u kojoj je konkurencija beskonačna teško privući pažnju i da je Mimi igrala na karte seksa i kriminala koje se vidno eksponiraju u svim oblicima. Ipak, s druge strane, osobe koje prate njenu glazbu, ponekad su maloljetnici koji još ne mogu percipirati dublje značenje pjesama, niti stvoriti kritičko mišljenje. Pitanje je - koliki je utjecaj ovakve glazbe na te mlade generacije? Kada se sve zbroji, jesu li mediji i izvođači u industriji zabave svjesni odgovornosti koju imaju po pitanju oblikovanja mladih umova te je li promocija nemorala pravi način privlačenja pažnje javnosti?

7.3. Novinarstvo i mediji

Kao što je već u radu naglašavano, mediji igraju veliku ulogu u promociji *escort* kulture i seksualnog turizma. Prvenstveno iz razloga što su omogućili širenje porno industrije i oglašavanje brojnih *escort* agencija. Zatim i zato što su pripomogli u popularizaciji navedenih zanimanja i osoba koje javno svjedoče o svojoj ulozi u seksualnoj industriji. Ipak, ponuda sadržaja najprije ovisi o željama publike, što govori o tome da je interes javnosti po pitanju ove tematike izrazito visok. S obzirom na to da se u prošlosti o ovim pitanjima raspravljalo s dozom suzdržanosti, očekivano je da su znatiželja i neznanje glavni pokretač koji će ljude usmjeriti ka ovim idejama. Iz tog razloga, u medijima je primjetan porast zanimanja za iskustva seksualnih radnika, a s obzirom na pobornike seksualne industrije koji ju pokušavaju približiti pod nešto svakodnevno i razbiti predrasude, vidljiv je i porast njenog značaja u popularnoj kulturi.

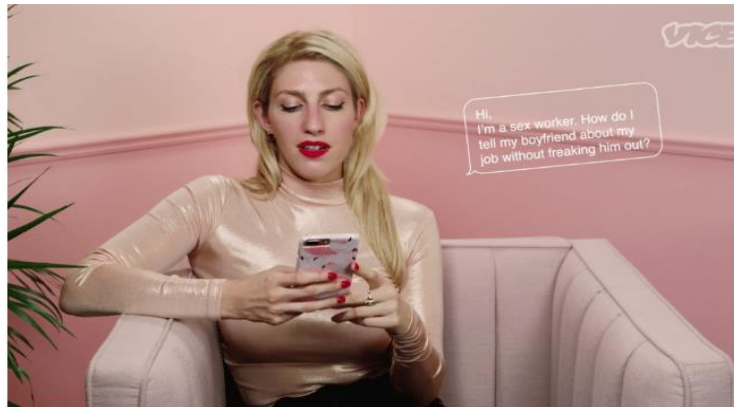
U novinarstvu se o temama seksualne industrije najčešće izvještavalo senzacionalistički – primjerice, o raskrinkavanju „podzemlja“ elitne prostitucije kada bi u nju bili uključeni visoki dužnosnici. Zatim, kada bi neka od poznatih zvijezda ili starleta bila optužena za seksualni rad, ili bi u javnost „procurio“ njen kućni video. Na ovakvim su se člancima skupljali bodovi za čitanost, a rijetko kad se o navedenim temama izvještavalo u informativnom kontekstu. Ipak, vremena se mijenjaju, a beskonačnost interneta omogućava ljudima pristup svim poljima interesa, čak i onima koja se ne slažu s moralnom politikom svakodnevice. Tako je moguće uočiti porast brojnih dokumentarnih filmova koji se tiču seksualnog rada, a posebice *escort* kulture.

Osim toga, seks je sve češća tematika blogova novih generacija, a jedan od primjera je takozvani *Slutever* – *web* stranica koja se bavi seksualnošću i vezama između ljudi. Osnovala ju je kolumnistica Karley Sciortino. Posebno je zanimljivo to što se Karley velikim dijelom posvetila istraživanju i intervjuiranju ljudi iz seksualne industrije pa su neke od brojnih kategorija na navedenom blogu vezane uz seksualni rad, prostituciju, pornografiju i *escort* kulturu.

Naime, materijala je toliko da je navedena tematika ekranizirana u obliku serijala. Također, postoji i kategorija „Ask Slutever“ (Pitaj Slutever), gdje anonimna publika ispituje razna pitanja vezana uz seks, a jedna od tema glasi „Zašto se ne biste trebali ispričavati jer ste seksualni radnik“ (vidi sliku 16). (<https://slutever.com/how-to-come-out-as-a-sex-worker/> pristupljeno 1.9.2019.)

ASK SLUTEVER (VIDEO): WHY YOU SHOULDN'T APOLOGIZE FOR BEING A SEX WORKER

FEBRUARY 21, 2018

Slika 16: Primjer videa sa stranice Slutever (<https://slutever.com/how-to-come-out-as-a-sex-worker/>)

Također, na platformi *YouTube*, uočljiv je porast popularnih *videoblogera* koji su se okrenuli upravo ovoj tematici. Tako je moguće vidjeti brojne primjere u kojima su se *YouTube* influenceri za potrebe snimanja videa registrirali na aplikacije koje omogućuju jednostavniji pronalazak idealne klijentele za *Sugar Dating*.

Jedna je djevojka otišla korak dalje, organiziravši tajni susret s takozvanim „šećernim tatom“, a ponudila mu je opciju *Sugar Datinga* koja ne uključuje njene seksualne usluge. Njegova reakcija, potvrdila je raniji zaključak u ovom diplomskom radu, a taj je da je spolni odnos jedan od glavnih kriterija *Sugar Datinga*. Zanimljivo je da ovaj video broji milijunske preglede, što je još jednom pokazatelj popularnosti ove tematike među publikom. (vidi sliku 17) (<https://www.youtube.com/watch?v=gD82D7wQ2Sg> pristupljeno 1.9.2019.)

Slika 17: Primjer tajnog intervjua sa „Sugar Daddyjem“ Izvor: Preuzeto u cijelosti (YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=gD82D7wQ2Sg>)

8. ZAKLJUČAK

Ovim smo diplomskim radom pokazali da je seksualna industrija pojam koji obuhvaća širok spektar područja. Također, prostitucija kao jedno od tih područja, može biti prakticirana (i percipirana) na različite načine.

Činjenica jest da se viđenje prostitucije tijekom povijesti uvelike razlikovalo ovisno o državama i vremenskim razdobljima te da nigdje ne postoji univerzalna legislativa koja objedinjuje sve sastavnice ovog čina. U ovom su radu ponuđeni razni primjeri, od država čiji je stav prema prostituciji nemilosrdan pa sve do onih gdje su seksualne radnje tolerirane, dekriminalizirane, ili pak u potpunosti legalizirane.

Jedno je nepobitno – prostitucija postoji oduvijek, svugdje i na svakakve načine, a temelj njenog postojanja je profit. Novac je taj koji pokreće sve – kriminal, seksualne radnike, turizam i medije. Ova grana čini jednu od najprofitnijih ilegalnih industrija u svijetu.

Ipak, ono što je moguće uočiti u medijima današnjice jest pojava takozvane *escort* kulture. Naime, ova je kultura, zahvaljujući velikom broju pobornika i uživatelja, dosegla razinu svojevrsnog pokreta. U usporedbi s prošlim vremenima i „guranjem stvari pod tepih“, danas se seksualni rad percipira kao nešto normalno, poželjno i svakodnevno, a brojni članovi seksualne industrije koriste medije kao alate za smanjenje marginalizacije seksualnih radnika.

Bez obzira na to, ništa nije „crno na bijelo“, tako da je moguće primijetiti velik broj žrtava sustava, koje su se u ovoj industriji našle protiv svoje volje. Iako se u javnosti izričito zagovara legalizacija ovih zanimanja (te se javno mnijenje ponaša kao da je to već na snazi), na primjerima poput Nizozemske vidimo da legalizacija nije napravila nikakve značajne promjene po pitanju zaštite seksualnih radnika. Naime, dokle god postoji potražnja, bit će i organiziranog kriminala.

Moguće je zaključiti da je tržište ove industrije toliko široko, da legislativa praktički nema autoritet. Ali, sudeći po brojnim primjerima u ovom radu, uočljivo je da su mediji ti koji imaju najveću moć. O njima ovisi hoće li se nešto percipirati kao pozitivno ili negativno, a iako je organiziranom kriminalu nemoguće stati na kraj, informiranjem mlađih generacija, mogu se izbjeći mnoge negativne posljedice. Tako dolazimo do konačnoga zaključka – informacija je temelj svega, jer ipak su mediji ti koji dopiru do svih razina ove hijerarhije – seksualnih radnika, klijentele, kriminalaca, a samim time i do nas, „običnih ljudi“. I također, zaključno rečeno – svi

mi koji pratimo, čitamo, izvještavamo, ili pak koristimo navedene usluge, snosimo jednaku odgovornost i trebali bismo se kolektivno osvijestiti o vrijednostima koje priželjkujemo u društvu.

9. LITERATURA

Knjige:

1. Ayad et al. (2012) *Sexual Exploitation: Prostitution and Organized Crime*. CRIDES. Paris
2. Božić, V. (2016) Suzbijanje seksualne eksploatacije kao vodećeg oblika trgovanja ljudima. *Pravni život*. br. 9, str 267-287. Beograd
3. Campbell, R. (2006) *Marked Women: Prostitutes and Prostitution in the cinema*. The university of Wiscosin Press, Wisconsin
4. *Encyclopedia of Prostitution and Sex Work (2006) Vol 1&2*. ur Melissa Hope Ditmore. Greenwood Press. Westport, Connecticut. London
5. Good, K. (2005) *In Good Company: An Escort's Guide*. Fusion Press, a division of Satin Publications Ltd London
6. E-knjiga. *Prostitution: Prices and Statistics of the Global Sex Trade*. U: *A Havoscope Report: Black Market Crime*. (2005).
7. Singh J. P., Hart S. A. (2007) *Sex Workers and Cultural Policy: Mapping the Issues and Actors in Thailand*. *Review of Policy Research*. 24 (2), str 155-173.
8. Sutherland, K. (2004) *Work, Sex, and Sex-Work: Competing Feminist Discourses on the International Sex Trade*. *Osgoode Hall Law Journal*. 42 (1), str. 140-166
9. Weitzer, R. (2015) *Human Trafficking and Contemporary Slavery*. *The Annual Review of Sociology*. 41: 223-242
10. Weitzer, R. (2010) *Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and the Sex Industry*. Second edition. Routledge. New York

Članci:

1. Goldman, E. (1910) *The Traffic in Women*. *Anarchism and Other Essays*, prevela Biljana Romić, preuzeto iz Emma Goldman, *Anarhizam i drugi ogledi*. DAF. Zagreb 2001.
2. Krištof, M. Borovac, E. A. (2017) *Žene i muškarci u Hrvatskoj*. Izdaje i tiska Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb

3. Musa, I. (2017) Trgovina ljudima – ropstvo 21. stoljeća. Filozofski fakultet sveučilišta u Mostaru
4. Nikolić-Ristanović, V. (1993) “Yugoslavia”. In *Prostitution: an International Network on Trends, Problems and Policies*. Davis, N. J. ed, 351-372. Greenwood Press, Westport, London
5. Radulović, D. (1986) Prostitucija u Jugoslaviji. Zavod za izdavačku delatnost Filip Višnjić. Beograd

Diplomski radovi:

1. Draženović, M. (2013) Prostitucija i sociokulturni aspekti zakonske regulacije prostitucije (u Hrvatskoj). Diplomski rad. Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu

10. INTERNETSKI IZVORI

YouTube:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=2GFaN9-1iz0>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=6fFDvjF2RYI>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=LRQqN0qPEus>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=3Ch7IiK2Ubs>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=b9awdzNFh1k>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=N581C5MXr4M>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=hDInXmEprwY>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=gD82D7wQ2Sg>

Ostali internetski izvori:

1. <https://www.slideshare.net/NoPornNorthampton/preferred-terminology-for-sex-trafficking-and-prostitution>
2. <https://sugardaddie.com/blog/brief-history-of-the-term-sugar-daddy/>
3. <https://www.sugarbabyexchange.com/articles/sugar-slang-dictionary/>
4. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50714>

5. <https://funkymem.com/zones/najstariji-zanat-na-svijetu>
6. <https://missionindia.org/what-is-a-devadasi/>
7. <http://theconversation.com/girls-in-west-africa-offered-into-sexual-slavery-as-wives-of-gods-105400>
8. <https://www.express.hr/kultura/prostitutke-i-kurtizane-uvijek-su-bile-dio-svakodnevice-i-umjetnosti-2263>
9. https://www.thesun.co.uk/archives/news/19128/dubais-dirty-secret/?fbclid=IwAR2ZY0pRhB_CBrLIFiKOzMCpD4Dkl8q4uupKjQxhyzi6BZr5rmsW2VFzpHM
10. <https://www.vogue.co.uk/article/sydney-lima-dark-side-of-instagram>
11. <https://www.insideover.com/society/instagrams-prostitution-secret.html>
12. <https://ritetag.com/best-hashtags-for/sexworker>
13. <https://www.znacenjereci.com/starleta/>
14. <https://www.rtl.hr/tabloid/zabava/1090818/koja-je-definicija-zanimanja-starlete/>
15. <https://www.24sata.hr/show/snimaju-pornice-mlate-se-kad-stignu-i-obozavaju-biti-gole-597991>
16. <https://www.polefitfreedom.com/pole-fitness-vs-stripping/?fbclid=IwAR2N9KAfd4wgcXin6Sj4OrC0L4nA0sRhuaPX5PkI1YWGwiPYv01ScdUS7Ak>
17. http://lonelytable.net/features-1/2015/twerking-the-issue-and-whats-really-behind-it?fbclid=IwAR3NHSA5oOgJo4U7cH9bgXDPGWcfL_heq67Jjks6sUK1K6EohT5xVCjzgFg
18. (<https://blingsis.com/en/audrey-hepburn-breakfast-at-tiffanys/>)
19. <https://www.jutarnji.hr/arhiva/brazilska-prostitutka-blogerica-napisala-bestseler/3361478/>
20. <https://www.imdb.com/title/tt1587828/>
21. <https://www.elle.com/culture/movies-tv/a26872617/hustlers-movie-spoilers-rumors-news-date-cast/>
22. <https://songmeanings.com/songs/view/3530822107858484814/>
23. <https://slutever.com/how-to-come-out-as-a-sex-worker/>

11. PRILOZI

1. Slika 1: Prikaz registriranih seksualnih radnica po državama.....	15
2. Slika 2: Prikaz žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode i ostalog.....	16
3. Slika 3: Prikaz žrtava kaznenih djela ovisno o vrsti kaznenog djela.....	17
4. Slika 4: Medijski prikaz Tajlanda.....	21
5. Slika 5: Medijski prikaz Tajlanda x2.....	21
6. Slika 6: Medijski prikaz Tajlanda x3.....	21
7. Slika 7: Reklama za žensku noć u Dubaiju.....	23
8. Slika 8: Prikaz svakodnevne situacije u Dubaiju.....	25
9. Slika 9: Primjer razgovora između modela i klijenata na Instagram-u.....	31
10. Slika 10: Pokazatelj razmjene usluga između escort dame i klijenta na Instagram-u.....	33
11. Slika 11: Način oglašavanja escort dama na Instagram platformi.....	33
12. Slika 12: Instagram profil bivše porno zvijezde Jenne Jameson.....	37
13. Slika 13: Primjer modnog stila hip hop zvijezda koji je inspiriran modom svodnika.....	43
14. Slika 14: Screenshot komentara na YouTube platformi.....	44
15. Slika 15: Screenshot komentara na YouTube platformi.....	44
16. Slika 16: Primjer videa sa stranice Slutever.....	47
17. Slika 17: Primjer tajnog intervjua sa „šćernim tatom“.....	47

Prijepis kratkog intervjua s fotografom iz Dubaija

Pitanja:

1. The media always talks about Dubai as of religious place where it's forbidden to hold hands or kiss, women can't dress as they wish etc. On the other hand, nightlife seems different than those rules. Can you explain where's the line between those two perspectives? How are those two lifestyles distinguished? When are you crossing the line?
2. Do the rules for clothes apply to everyone or do you have a choice?
3. What about the prostitution, is it really that common as the media represents it?

Prijevod:

1. Mediji uvijek opisuju Dubai kao religiozno mjesto gdje je zabranjeno držati se za ruke i ljubiti, žene se ne smiju oblačiti po volji i slično. S druge strane, noćni život se čini suprotan navedenim pravilima. Možeš li objasniti gdje je granica između tih dviju perspektiva? Na koji se način razlikuju ta dva načina življenja i kako se prelazi granica prihvaćenog?
2. Jesu li pravila oblačenja primjenjiva na svakoga ili postoji pravo izbora?
3. Je li prostitucija zaista toliko prisutna (česta) kao što ju mediji prezentiraju?

Odgovor:

Prostitution is firstly made for the people in the working class. You know, the ones without their own families. They need it to survive the loneliness and get rid of the animalistic needs. Prostitutes mostly come from Nigeria, Pakistan, China etc. The dressing rules depend on some family's father choice. People who mostly come from traditional and rigid families are the ones obeying the rules. Although, it's true that you can't kiss or have any psychic contact in public, but everything else is allowed behind the closed doors. People aren't really open about the prostitution here, all Dubai residents are fed up. Yet, it's common and presented as a massage. If you leave your car for just five minutes, you can expect many massage cards when you get back.

Prijevod:

„Prostitucija je prvenstveno namijenjena ljudima radničke klase koji nisu osnovali obitelji. Njima je potrebna kako bi preživjeli usamljenost i riješili se nagonskih potreba. Prostitucijom se najviše bave druge rase, poput Nigerijaca, Pakistanaca, Kineza i ostalih. Što se tiče pravila odijevanja, sve ovisi o ocu obitelji i njegovim prohtjevima. Većinom su osobe koje dolaze iz tradicionalnih i „zadrtilih“ obitelji te koje se izričito pridržavaju pravila. Doduše, u javnosti su zaista zabranjeni ljubljenje i fizički kontakti, ali sve drugo je dozvoljeno iza zatvorenih vrata. Prostitucija nije jednako prihvaćena, ali ju prezentiraju kao usluge masaže. Ostaviš li auto na pet minuta nasamo, dok se vratiš nazad, možeš očekivati zataknute brojne podsjetnice za masažne usluge.“

